د هوپو کتابونه د ابتدايي سواد زده کړې نصاب د لومړني ښوونځي ښوونکو لپاره

١ ټولګي – ٢ کتاب

هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده

لیکونکې: ادریس شاه

لیکونکي
آغلې ډاکټر ډینس نیسل
د هوپو کتابونه
د لومړنیو زده کړو رییسه

Published by
Hoopoe Books
Hoopoe Books is an imprint of
The Institute for the Study of Human Knowledge (ISHK)
A USA Educational Non-Profit Organization
د Hoopoe Books لخوا خپور شوی، د ISHK یوه برخه،
په متحده ایالاتو کې یو تعلیمي سازمان

For more information on Hoopoe Books, audio materials
and Teacher's Guides, please contact:
د هوپو کتابو معلوماتو، غږیزو موادو او ښوونکو لارښودونو لپاره د لاندې ادرسونو له
لارې په اړیکه کې شئ:
Hoopoe Books
548 Market St., #39187
San Francisco, CA 94104-5401 USA
www.hoopoebooks.com
بریښنالیک (Email): hoopoebooks@ishk.net

Copyright © 2017 The Institute for the Study of Human Knowledge

Text from *The Lion Who Saw Himself in the Water* copyright © 2006 The Estate of Idries Shah

Illustrations from *The Lion Who Saw Himself in the Water* copyright © 2006 Ingrid Rodriguez

د چاپ حق © ۲۰۱۷ د بشري پوهې د مطالعې انسټیټیوټ
هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده متن © ۲۰۰۶ د ادریس شاه ملکیت
هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده انځورونه © ۲۰۰۶ انګرید رادریګوز

لړلیک د عنوانونو فهرست

د هوپو د کتابونو د لړۍ پېژندنه ۱
د دې کیسې موخه ۱
دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي........ ۲
په ټولګي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه ۳
د هغه زمري چې خپله ځیره یې په اوبو کې ولیده د کیسې درسي پلان
لومړۍ ورځ: د کیسې لومړۍ لوستنه ۴
دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه ۶
دریمه ورځ: د کیسې دریمه لوستنه: د کلیدي نظرونو انعکاس ۷
د سواد د مهارتونو جوړول: لغتونه........ ۹
د لغتونو د نمونو مطالعه کول: د هجا پیژندنه ۱۱
څلورمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده (لغتونه، د الفبا او لغتونو لوستل) ۱۲
پنځمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده (لغتونو، لیکل)........ ۱۳
د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه........ ۱۵
د فکر کولو فعالیتونه (ترتیب او پرتله) ۱۵
د کیسې په اړه لیکل (د ډلې کیسه)........ ۱۶
د الفبا/ابڅې مطالعه ۱۷
لغتونه ۱۸
د ژبې نمونې ۱۹
املا........ ۲۰
د خبرو برخې........ ۲۱
رسم کول او بیا ویل ۲۱
د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر ۲۲
د ننداړې (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول........ ۲۳
له کورنۍ سره د کیسې شریکول........ ۲۵
له کورونو د کیسو راټولول........ ۲۵

همدا راز په دې لارښود کې:

د یو ساده کتاب د جوړولو لارښوونه
د زده کوونکو د اجرا د ارزونې چارټ
د ټولګي د اجرا د ارزونې چارټ

آغلې ډاکټر ډینس نیسل، د بشري پوهې د مطالعې انسټیټیوټ د لومړنیو زده کړو رییسه او د اغیزمن تعلیم لپاره د ملي ښاري اتحادیې همکاره ده. هغه د اغیزمن تدریس په اړه ورکشاپونه او سیمینارونه ترسره کوي او د ښوونکو لپاره د څو میتودونو کتابونو او د سواد زده کړې په اړه مقالو لیکواله ده. هغې د ښوونې او روزنې په اړه د کتاب بیدار ځوان ذهنونو مدیره هم ده چې د مالور (Malor) کتابونو لخوا خپور شوی.

کله چې تاسې ته کتاب ورسېد...

دلته په دې لارښود کې ډېر مهم فعالیتونه دي چې تاسې یې یوازې په کتاب کې تر سره کولای شئ.

کله چې دا کتاب ټولګي ته د چمتو کېدو لپاره ولولئ، تاسې هغه فعالیتونه غوره کړئ کوم چې تاسې یې ستاسې سره د شته موادو په وسیله تر سره کولای شئ.

د هوپو د کتابونو د سلسلې پېژندنه

دغه کیسې له پېړیو پېړیو راهیسې په افغانستان او منځنۍ آسیا کې د خلکو پر ژبو دي. ښایې تاسې، یا ستاسې د کورنۍ کوم غړي به، له یوې یا دوو دغه ډول کیسو سره له وړاندې بلد یاست. دا کیسې یوازې دتفریح لپاره نه دي، بلکې داسې کښل (طرحه) شوي چې له موږ تاسې سره د خپلو ځانونو او خپلې نړۍ په پېژندلو کې مرسته کوي. کله چې ښوونځي کم وي، له نکلونو څخه د زده کړې د وسیلې په توګه کار اخلو.

د هوپو ډېرۍ کیسې د ادریس شاه لخوا بیاویل شوي چې د پغمان څخه راغلی و او د خپل ژوند ۳۰ کاله یې د لویانو او ماشومانو دواړو لپاره د دودېزو کیسو په راټولولو، غوره کولو او ژباړلو کې تیر کړل. هغه د دې هوپو کتاب لیکوال دی. دغه کیسې اوس په ټوله نړۍ کې خلک لولي او خوښوي یې.

ماشومان له دې کیسو څخه د خپلې پوهې د کچې او وس مطابق ګټه اخلي. ښایي ماشوم په سر کې د کیسې له یوازې یوې څېرې یا پېښې سره بلد شي، او ښایي تر ټولو څرګنده معنا یې درک کړای شي، خو له هرځل لوستلو سره ترې نورڅه زده کوي، او ورو ورو ورڅخه نوري معنا ګاني، نظریې او بصیرتونه لاس ته راوړي.

د دې کیسو په تکراري اورېدلو ماشومان له خپل ژوند سره بلدتیا زده کوي، او په بېلابېلو حالاتو کې د خلکو د سوچ او غبرګون په اړه فکر کولو ته مجبورېږي. دغه نکلونه له ماشومانو سره د سوچ او کار د اغېزمنو او نااغېزمنو ښو او طریقو ترمنځ په توپیر کولو کې مرسته کوي. دغه کیسې ماشومانو ته په ځان باور، پر غیرمنطقي وېرو (ډارونو) د برلاسي وړتیا، او د تاوتریخوالیزې (متشدده) مقابلې پر ځای د سوله ییز تفاهم خپلولو د لارو چارو پر شمول نورې ډېرې غوره بېلګې ورښیي.

د دې کیسو موخه

تاسې به په ټولګیو کې د هوپو د کیسو په کارولو سره ګټې لاسته راوړنې ولرئ. تاسې به:

- زده کوونکي وهڅوئ چې د افغانستان د شتمن کلتور په قدر پوه او خوند ترې واخلي کوم چې یو نسل نه بل نسل ته پاتې دي.
- ماشومان دې ته وهڅوئ چې د افغانستان د نکلونو، چې له پښتونو (نسلونو) راهیسې د خلکو پر ژبو دي، قدر وکړي، او خوند ترې واخلي.
- د کیسې ژبني جوړښتونه او کلمې داسې وکاروئ چې له ماشومانو سره به د ژبې په خبرو او لیکلو دواړو په اغېزمنه کارونه کې مرسته وکړي.
- ماشومانو ته د دې فرصت ور کړئ چې د کیسې د مطالبو په اړه داسې فکر وکړي چې د هغوی د ژوند په بهاینه کې ورسره مرسته وکړي.
- د خپلو زده کونکو سره د دې ادبي اثارو په لوستلو سره خپلې اړیکې پیاوړې کړئ.
- ماشومانو ته داسي لاري وروښایاست چي کیسې له خپلو کورنیو سره ګډې کړي.
- زده کوونکی به پخپله قصه ویونکی شي، او د افغانستان د قصې ویلو دود به بیا راژوندی کړي.

دا لاربښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي

ویل، لوستل، لیکل او فکر کول ټول یو د بل سره تړلي دي. د دې لپاره چې زده کوونکي ښه لوستونکي او لیکوال شي، دوی باید په څلورو برخو کې خپل ظرفیتونو ته وده ورکړي.

پداسې حال کې چې د زده کړې په ځینو برخو کې د حفظ کولو لپاره ځای شته، کله چې زده کونکي د حفظ کولو نه د معلوماتو لپاره کار اخلي، دوی ډیرې وختونه د هغه څه په اړه فکر کولو یا پروسس کولو فرصت نه ترلاسه کوي چې دوی یې حفظ کوي. زده کونکو ته د وړاندوینې کولو او پوښتنې او پوښتنو ته د ځواب ویلو ښوونه چې هیڅ یو سم ځواب نلري د دوی سره د لوړې کچې فکر کولو مهارتونو لکه انتقادي ، منطقي ، تحلیلي ، احتمالي او تحلیلي فکر رامینځته کولو کې مرسته کوي. د زده کونکو هڅول چې د کیسې په اړه بحث وکړي خپل فکر څرګند کړي د دوی فکر هڅوي او د اوریدلو او خبرو کولو مهارتونو ته وده ورکولو کې مرسته کوي چې د دوی لوستل او لیکل به ډیر اغیزمن کړي. ژوندی بحثونه هم خوندور دي او په زده کونکو کې د زده کړې مینه رامینځته کوي.

دا قصې د پیړیو لرغونتوب لري چې له یو کس نه بل کس ته له نسلونو په ټول افغانستان کې تکرار شوي دي. په دې طریقه، د پوهې او تکرار له لارې، د دوی تازه بصیرت هڅول کیږي او د خلکو په وړاندې فکر کولو کې یې انعطاف رامنځ ته کیږي. د دې پخوانیو قصو په ویلو او زموږ د قصې ویلو غني دود د درلودلو له کبله به موږ ټول مستفید شو.

دا لاربښود، د هوپو د کیسو د لړۍ د یوې کیسې د صنفي استعمال لپاره تاسې ته ګام په ګام درسي پلانونه درکوي. که لاندې ټکي په پام کې وساتئ نو زده کوونکي به له دې کیسو څخه ډېر څه ترلاسه کړي:

• د دې لپاره چې زده کوونکي له کیسې سره بلد شي، او پخپله د کیسې تر لوستلو وړاندې د هغې پر معناګانو پوه شي، هغوی باید دا کیسې څو څو ځله واوري. دا لاربښود به زده کوونکیو ته د کیسې د لوستلو، بیا پر هغوی د کیسې د لوستلو، او بالاخره، د زده کوونکیو ترمنځ په خپلو کې د کیسو د لوستلو په اړه ځینو مهمو ټکیو ته ستاسې پام ور واړوي.

• زده کوونکي به هله په دې کیسه ښه پوه شي، او ذهن ته به یې وسپاري چې له تاسې او خپلو نورو ټولګیوالو سره پرې بحث وکړي، او د کیسې پېښو ته له خپلو تجربو سره تړاو ورکړي. دا لارښود به په بحث کې د زده کوونکیو د راښکېلولو (شاملولو) د لارو چارو په اړه مشورې درکړي، چې زده کوونکي په خپل تعبیر هغه معناګانې بیان کړای شي چې کیسې یې د دوی لپاره لري.

• زده کوونکي به هغه وخت له کیسو ښه خوند واخیستلای شي چې په زړه پورې توګه د کیسو پېښو ته غبرګون وښیي، لکه دا چې د کیسې صحنې رسم کړي، کیسه بل چا ته ووایي، د کیسې صحنې تمثیل کړي، او د کیسې په اړه لیکنې وکړي. دا لاربښود به د هغو خوندورو فعالیتونو د اجراء په اړه، چې له کیسې سره تړاو لري، معلومات درکړي.

• زده کوونکي له دې کیسو څخه بېلابېل لوستنیز اوژبنې مهارتونه زده کوي، چې له هغوی سره د هغوی د سواد په لوړاوي کې مرسته کوي. دا لاربښود به د لوستنیزو او لیکنیزو مهارتونو د ښوونې په اړه معلومات درکړي. ځینې فعالیتونه له نورو څخه ډېر پرمختللي دي. تاسې هغه فعالیتونه غوره کولای شئ کوم چې ستاسې د زده کوونکو لپاره ډېر مناسب وي.

• که شاګردان هغه څه چې زده کوي، له خپلو کورنیو سره شریک کړي، نو له کیسې به لا ډېر خوند واخلي. دا لاربښود به د ماشومانو لخوا له کورنیو سره د زده کړو او کیسو د شریکولو لارې چارې در وښیي.

په ټولګي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه

لاندنۍ ګام په ګام وېشلي درسي پلانونه د ورځو پر اساس تنظیم شوي، داسې چې "لومړۍ ورځ" یې هماغه ورځ وي چې کیسه صنف ته ور پېژنئ. تاسې باید، که ممکنه وي، د اړوند درسي پلان ټول ګامونه، پر اړونده ورځ په صنف کې پلي کړئ. دا به غوره وي چې پلانونه په ترتیب پلي کړئ (لومړۍ ورځ، دوهمه ورځ، درېیمه ورځ او...)، خو لازمه نه ده چې هره ورځ د کتاب له مخې کار وکړئ. د مثال په توګه، د دوهمې ورځې پلان ښايي تر لومړۍ ورځې یوه ورځ وروسته وکاروئ، او ښايي یوه یا دوه ورځې وروسته یې وکاروئ.

د لومړیو دوو ورځو لپاره، تاسو به د خپلو زده کوونکو سره د کیسې په لوستلو او بحث کولو تمرکز وکړئ چې د دوی پوهه وده وکړي او لغتونه جوړ کړي. په ۳، ۴ او ۵ ورځو کې، تاسو به د سواد زده کړې د نورو مهارتونو د پراختیا لپاره کتاب وکاروئ. په دې وروستیو دریو ورځو کې دوه یا درې فعالیتونه په درسي پلان کې ورکړل شوي دي. تاسو کولی شئ نور فعالیتونه هم وټاکئ، په دې پورې اړه لري چې ستاسو زده کوونکي څه ته اړتیا لري او تاسو فکر کوئ چې دوی به یې خوښ کړي. د درسي پلانونو څخه سمدلاسه وروسته، د فعالیتونو د غوره کولو لپاره د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه وګورئ.

دلته فعالیتونه کولی شي او باید په مکرر ډول وکارول شي ځکه چې زده کوونکي د خپلو مهارتونو د پراختیا لپاره وخت او تمرین ته اړتیا لري. که تاسو یې وهڅوئ دوی به ښه زده کړي ، زده کړه په زړه پورې کړئ، او د زده کړې پروسې د یوې برخې په توګه د دوی تېروتنې ومنې. همدارنګه، ځکه چې ماشومان په مختلفو سویو زده کوي، ځینې به د نورو په پرتله ډېر وخت ته اړتیا ولري ترڅو خپل مهارتونه ته وده ورکړي، او دا په بشپړه توګه سم دي.

که چیرې یو زده کوونکی ناسم ځواب ورکړي، نو دا به غوره نه وي چې مایوسي یا غوسه څرګنده کړئ ځکه چې د غوسې څرګندول به زده کوونکي مایوسه کړي، او مایوسي په زده کړه کې مداخله کوي. پرځای یې، په زړه پورې او د منلو وړ ډول وواياست: دا یوه ښه هڅه ده. ایا بل څوک به هڅه وکړي؟ که یو زده کوونکی داسې ځواب ورکړي چې غلط نه وي مګر غیر متوقع وي، وواېه: دا یو په زړه پورې نظر دی! موږ ته د هغه څه په اړه نور وواياست چې تاسو فکر کوئ. دا ډېره مهمه ده چې زده کوونکي احساس کړي چې دوی د زده کوونکو په توګه ارزښت لري. کله چې تاسو ښه او د منلو وړ یاست، زده کوونکي به ډېره هڅه وکړي چې ښه زده کړي.

تاسو ممکن د هر درس لپاره د چمتو کولو لپاره یو څه شیان ولرئ. یوه یا دوه ورځې مخکې له دې چې تاسو درس ورکړئ، پلان ته پام وکړئ ترڅو ډاډ ترلاسه کړئ چې تاسو په مرحلو پوهیږئ او د لوست لپاره چمتووالی لاندې وړاندیزونه ولولئ ترڅو معلومه کړئ چې تاسو کوم تیارۍ ته اړتیا لرئ.

د ځینې فعالیتونه لپاره د اضافي کاغذ او لیکلو وسایلو کارولو غوښتنه وکړئ که نه وي، تاسو کولی شئ د نورو سطحو او تجهیزاتو څخه کار واخلئ. د مثال په توګه، زده کوونکي کولی شي په شګو یا خټو کې د قوي لرګیو سره رسم وکاږي. که تاسو په ټولګي کې د تباشیر تختې لپاره کافي ځای نلرئ، تاسو کولی شئ په دیوال باندې په خټو یا کوم و نورو موادو سره ولیکئ چې وروسته مینځل کیدی یا پاکېدای شي.

اندازه کول او ارزونه

د ښوونکي په توګه، تاسو غواړئ د هغه څه چې تاسو درس ورکوئ د خپلو زده کوونکو پرمختګ قضاوت او ارزونه وکړئ. د دې کولو په اړه د مرستې لپاره په درسونو کې او د لارښود په پای کې وړاندیزونه وګورئ. د کتاب په پای کې به تاسو د انفرادي ارزونې لپاره یوه فورمه او د ټولګي د ارزونې لپاره بله فورمه ومومئ. دا د مختلفو فعالیتونو په اړه د زده کوونکو فعالیت ارزولو لپاره کارول کیدی شي چې تاسو د زده کوونکو سره ترسره کوئ.

لومړی ورځ: د کيسې لومړی لوستنه

دا لوست بايد پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقيقې وخت واخلي.

د درس لپاره تياری

• صنف ته تر راتګ وړاندې، له ځان سره په لوړ غږ د کيسې لوستنه تمرين کړئ، چې وروسته بيا په کيسه پوهېدلي ياست، او په صنف کې يې روانه ولوستلای شئ. کيسه په ځانګړي وزم او ادا ولولئ! کوښښ وکړئ چې د مختلفو کرکترونو لپاره مختلف آوازونه استعمال کړ ئ. کله چې کيسه په ښه طريقه لولئ نو په حقيقت کې زده کوونکيو ته دا ښياست چې کيسه بيا په خپل وار څنګه ولولي.

• د کيسې تر لوستلو وړاندې، په کيسه کې درې يا څلور داسې ځايونه په نښه کړئ چې هلته وقفه وکړئ، او شاګردانو ته د دې فرصت ورکړئ چې د کيسې د راتلونکيو پېښو وړاندوينه (پيشبيني) وکړي. له زده کوونکيو د داسې وړاندوينو غوښتنه (په داسې حال کې چې نه پوهېږي چې وړاندې به څه کېږي)، د هغوی د سوچ کولو د وړتيا د لوړاوي يوه ډېره ښه لاره ده. دغه راز، دا چاره د هغوی د کيسې اورېدنې هدف روښانه کوي. د هغوی هدف دا دی چې پوه شي چې آيا وړاندوينې يې سمې دي، او که ناسمې! د کيسې په منځ کې د وقفې لپاره ښه ځای هماغه دی چې هلته د راتلونکې پېښې په اړه تلوسه (اضطراب) موجود وي.

د کيسې د لومړی لوستنې کړنې (فعاليتونه)

۱. کتاب داسې پورته ونيسئ چې شاګردان يې پوښ وليدلای شي. د دې لپاره چې شاګردان د کتاب پوښ له نيږدې وليدلای شي، کولای شئ د شاګردانو ترمنځ تګ راتګ وکړئ. د کتاب له ښودلو سره يوځای، کتاب ور وپېژنئ، او د کيسې او ليکوال په اړه يې لږ څه معلومات ورکړئ. داسې څه ووایاست:

دا کيسه له کلونو کلونو راهيسې په افغانستان کې ويل شوې ده. ځينې خلک ورته "نسوونيزه کيسه" وايي، ځکه چې تاسې د دې کيسې په لوستلو، او د هغې په اړه په فکر کولو سره، چې موږ يې دلته کوو، د ځان او نورو په اړه څه زده کولای شو. د دې کيسې ګڼې نسخې موجودې دي. د دې نسخې ليکوال ادريس شاه دی. هغه د پغمان ولسوالۍ يو پوه سړی وو. هغه په خپل ژوند کې، د لويانو او وړوکيو (کوچنيانو يا ماشومانو) لپاره ګڼ کتابونه ليکلي.

اوس زه تاسې ته کيسه لولم. ښه غوږ ونيسئ، او زما له لوستلو سره يوځای انځورونو ته هم ګورئ. زه به کله کله وقفه کوم، او له تاسې به پوښتنه کوم چې تاسې څه فکر کوئ وړاندې به څه وشي!

ښايي تاسې په ډاډه توګه ونه پوهېږئ چې وړاندې به څه کېږي، خو تاسې کولای شئ د کيسې اورېدلې برخې ته په کتنې سره يوڅه وانګېرئ (له ځانه يوڅه ووایاست). ښه غوږ ونيسئ، چې بيا وروسته د پاتې کيسې په اړه ښې انګېرنې وکړای شئ!

کله چې لوستنه پای ته ورسوم، انځورونه به بيا در ونښيم، او تاسې به راته ووایاست چې له کيسې موڅه په ياد پاتې شول.

اوس راځئ چې د کيسې ويل پيل کړو...

۲. کتاب پرانيزئ، او مخ يې زده کوونکيو ته ور واړوئ، ترڅو د لوست د دايرې ټول زده کوونکي ستاسې له لوستلو سره يوځای پر پاڼو باندې انځورونه وليدلای شي. کيسه ورو ورو او په وزم او ادا لولئ، او د پاڼې تر اړولو وړاندې لږه وقفه کوئ، چې زده کوونکيو ته د اورېدلې برخې په اړه د فکر کولو، او انځورونو د ليدلو فرصت ورکړئ. کولای شئ په ټولګي کې وګرځئ را وګرځئ، چې شاګردانو ته له نيږدې څخه د انځورونو ليدلو فرصت ورکړئ.

۳. هرځل چې له زده کوونکيو څخه د وړاندوينو د اورېدلو لپاره وقفه کوئ نو لاندې پوښتنې وکړئ:

څه فکر کوئ چې په کيسه کې به وړاندې څه وشي؟

ولې فکر کوئ داسې به وشي؟ د کيسې کومه برخه په دې دلالت کوي چې داسې به وشي؟

د مثال په ډول، د کیسې په پیل کې کله چې زمری وایي، "ښه به دا وي چې د اوبو د کوم ډنډ غاړې ته ورشم او خپله تنده ماته کړم". له زده کوونکو وپوښتئ، *چې وروسته به څه وشي؟ تاسو څه فکر کوئ کله چې زمری د اوبو څښلو لپاره ډنډ ته لاړ شي څه به پېښ شي؟* کله چې زده کوونکو د هغوی نظر څرګند کړ، پوښتنه وکړئ: *تاسې ولې داسې فکر کوئ؟*

زده کوونکیو ته وواياست چې د ټولو وړاندوینې سمې دي، ځکه چې هغوی ښه فکر کړی، او دا چې د راتلونکیو پېښو په اړه د هغوی د وړاندوینو اختلاف پر ځای خبره ده. له بېلابېلو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې وړاندوینې وکړي. کله چې یو زده کوونکی یو نظر وړاندې کوي، نو له نورو زده کوونکیو پوښتنه وکړئ چې آیا دا نظر سم دی، او که ناسم، او له هغوی څخه دلیل هم وغواړئ. زده کوونکي د بحث لپاره د نظریاتو وړاندې کولو ته وهڅوئ. د دې لپاره چې ګڼو زده کوونکیو ته د وړاندوینو فرصت ورکړئ، او ټولګیوال ښه بحث وکړای شي، خبرو اترو ته کافي وخت ورکړئ. او بیا د راتلونکیو تم-ټکیو(وقفه ځایونو) پر لور لوست ته دوام ورکړئ.

۴. زمری په تکرار یوه خبره کوله لکه د یو کس نه بل ته همهغه خبره کوي. "غررر!" د دې لپاره چې زده کونکي په فعاله توګه ښکیل پاتې شي، دوی وهڅوئ چې دا له تاسو سره تکرار کړي ځکه چې دوی د زمري غږ ترلاسه کوي.

۵. کله چې کیسه پای ته ورسوئ، زده کوونکیو ته د اورېدلو او د پېښو د وړاندوینو شاباسی ورکړئ او هغوی ته وواياست چې اوس باید هغوی د کیسې بیاکتنه وکړي. کتاب بیا پرانیزئ، کیسه پیل کړئ، او لوړ یې ونیسئ چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. له زده کوونکیو څخه غوښتنه وکړئ چې هغو لومړنیو انځورونو ته وګوري، او ور په یاد کړي چې د کیسې په پیل پیل کې څه شوي وو. زده کوونکیو ته د کیسې د ور په زړه کولو لپاره لاندې پوښتنې وکاروئ:

دلته ښودل شوې څېرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

۶. بیا د کتاب وړاندې مخونه را واړوئ او همدغه پوښتنې تکرار کړئ. په همدې توګه، چې له زده کوونکیو غوښتنه کوئ انځورونو ته په کتنه تېره کیسه وریه زړه کړئ، کیسې ته دوام ورکړئ. هرځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې هر زده کوونکی د خبرو وار ترلاسه کړي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې ځینې برخې هېرې وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو ورياده کړئ، او یاهماغه برخه له سره ورته ولولئ.

۷. د کیسې په ښه اورېدا، او د کیسې د ډېرې برخې په یاد ساتلو د شاګردانو ستاینه کوئ. هغوی ته وواياست چې دا کیسه به په دې نیږدې ورځو کې یوځل بیا هم سره ولولئ او بحث به ورباندې وکړئ.

۸. د وروستي فعالیت په توګه، هر زده کونکي ته یو کتاب ورکړئ، یا د څو زده کونکي سره یوه کاپي شریکه کړئ. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې پر کتاب له سره تېر شي، انځورونو ته یې دقیق وګوري، او په انځورونو کې د موجودو حیواناتو او صحنې نوموونه واخلي. د مثال په ډول، د کتاب په لومړیو څو مخونو کې، زده کونکي به ځنګل، یږه، بیزوګانې، پړانګ او داسې نور وګوري.

له زده کوونکو کتابونه راټول کړئ او تر هغې یې وساتئ چې د ټولګي ټول فعالیتونه پای ته ورسیږي. زده کوونکو ته وواياست چې د ټولو درسونو د پای ته رسیدو وروسته به دوی ته خپل کتابونه بیرته ورکړل شي.

د لومړۍ ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: وړاندوینې کول

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: هغه زده کوونکي چې وړاندوینه نه شي کولای، کله چې د وړاندوینې غوښتنه ترې وشي، اویا داسې وړاندوینې وکړي چې د موجودو معلوماتو سره هیڅ منطقي ارتباط و نه لري.

کچه ۲: هغه زده کوونکي چې د یو منطقي تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوینې توان لري، او د خپلې وړاندوینې د تقویه کولو لپاره ذلیل وړاندې کوي. زده کوونکی شاید او یا شاید هم نه کله چې لولې وړاندوینه په یاد و نه لري او هغه نوي معلومات چې د وړاندوینې پورې ارتباط لري و نه پیژني.

کچه ۳: هغه زده کوونکي چې د یو منطقی تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوینې توان لري، او د خپلې وړاندوینې د تقویه کولو لپاره دلیل وړاندې کوي، نوي معلومات چې د وړاندوینې پورې ارتباط لري پیژني، او وړاندوینې همهغسې ساتي یا یې عیاروي.

کچه ۴: هغه زده کوونکي چې ډېر ذکي دي او په قصه کې موجود معلومات د وړاندوینې د جوړولو او توضیح لپاره استعمالوي او د وروستیو معلوماتو په وسیله خپله وړاندوینه همهغسي ساتي او یا یې عیاروي.

دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه

دلته د کیسې د دوهم ځل لوستلو لپاره ځینې وړاندیزونه دي. دا لړ کړنې باید پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقیقې وخت ونیسي.

د درس لپاره تیاری

- د کیسې د بیا لوستلو تمرین وکړئ چې دا ځل یې په ښه ډول ولولئ.
- د پنځم ګام د تیارۍ لپاره کولای شئ په پیل کې زده کوونکي په درې کسیزو ډلو وویشئ، چې ستاسې د لارښوونو پر مهال زده کوونکي وپوهېږي چې له چا سره خبرې وکړي. له هغوی غوښتنه وکړئ چې له نیږدې ناستو شاګردانو سره درې کسیزې ډلې جوړې کړي.

د کیسې د دوهمې لوستنې کړنې
(فعالیتونه)

۱. کتاب لوړ ونیسئ، او له زده کوونکیو د کیسې د سرلیک، لیکوال، او د لیکوال د لاسته راوړنو په اړه پوښتنې وکړئ.

زده کوونکیو ته ووایاست چې بیاهم په بشپړه توجه غوږ ونیسي، ځکه چې، د کیسې له ختمېدا وروسته به بیا هم له هغوی څخه انځورونو ته په کتنې، د کیسې د وریادولو غوښتنه کوئ، او هم به ترې دا پوښتنه کوئ چې د کیسې کومه برخه د هغوی لپاره تر ټولو مهمه وه. هغوی ته ووایاست چې دا ځل به د هغوی ډېرو داسې ځایونو ته ور پام شي، چې د لومړی لوستنې پرمهال یې نه وو ور پام شوی.

۲. د لومړۍ ورځې په څېر، د انځورونو له ښودلو سره یوځای، کیسه سرترپایه ولولئ. کیسه ورو ولولئ چې زده کوونکي کیسه سمه تعقیب کړای شي، او بلې برخې ته د اوښتلو پرمهال د پېښو په اړه د فکر کولو فرصت ولري. یو ځل بیا زده کونکي وهڅوئ چې تاسو سره غږ وکړي کله چې زمری خپل غږ تکرار کړي. (غرررر!)

۳. کله چې لوستنه پای ته ورسوئ، بېرته د کتاب لومړنۍ پاڼې پرانیزئ، او داسې یې ونیسئ، چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. د لاندې پوښتنو مطرح کولو له لارې، له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې لومړیو انځورونو ته وګوري، او هغه څه ور په زړه کړي چې د کیسې په سر کې واقع شوي وو:

دلته ښودل شوې څېرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

په څه چې موږ پوهېږو هغه دا دي چې کیسه موږ ته مستقیم څه نه وایي؟

لومړی دوه پوښتنې د لفظي پوهې غوښتنه کوي، لکه د زمری پاچا په څټ چې د ژېړ، زرین ویښتان ولاړ وي او وایي "غررررر". دریمه پوښتنه د استدلالونو غوښتنه کوي - د هغه شیانو درک کول چې معنی لري خو په ځانګړي ډول نه دي ویل شوي. د مثال په توګه، موږ اټکل کولی شو چې زمری د ځنګل پاچا دی ښايي دا ځکه چې هغه دومره لوی دی یا ځکه چې هغه ډېر لوړ غږ کوي چې نور ډاروي.

۴. بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او همدغه پوښتنې بیا تکرار کړئ. په همدې طریقه دوام ورکړئ، چې زده کوونکي د هرې پاڼې انځورونو ته په کتلو، زړې پېښې ور په زړه کړي. ښايي دا ځل زده کوونکیو په کیسه کې نور څه موندلي وي، او ښايي د کیسې د پېښو د ور په زړه کولو پر مهال د ویلو لپاره ډېر څه ولري. هر ځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې په دې توګه، ډېرو زده کوونکیو ته د خبرو وار ورسېږي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې کومه برخه هېره وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو کې ورته ووایاست، او یا هماغه برخه ورته ولولئ.

۵. کله چې مو ټول کتاب په همدې طریقه ولوست، او پر انځورونو، او پېښو مو بحث وکړ، کتاب بند کړئ، او شاګردانو ته ووایاست چې:

په دې کیسه کې ګڼ شمېر په زړه پورې څېرې دي. ځینې یې ښايي داسې څوک در په زړه کړي چې پېژنئ یې، او د کیسې پېښې ښايي داسې پېښې در یادې کړي چې تاسې ته در پېښې شوې دي. تاسې هریوه د کیسې د اورېدنې پر مهال، د یوه جلا شي په اړه فکر کاوه. اوس زه له تاسې څخه غوښتنه کوم چې د لاندې پوښتنو په اړه فکر وکړئ:

د کیسې کومه برخه ستاسې لپاره تر ټولو مهمه وه؟

دغې برخې ستاسې لپاره ولې ځانګړې اهمیت درلود؟

د ځواب په اړه یوه شېبه فکر وکړئ، او بیا به زه له

تاسې وغواړم چې خپل ځوابونه لومړی خپل یوه ملګري ته ووایاست. بیا به زه له یو څو کسانو وغواړم چې ټول ټولګي ته ووایي چې څه ورته تر ټولو مهم بریښېدل.

د دې پوښتنو ځوابونه به توپیر ولري او یو څه غیر منطقي فکر به پکې شامل وي ځکه چې دوی د کیسې او خپل ژوند ترمنځ اړیکې رامینځته کوي. زده کوونکي به بېلابېل ځوابونه ورکړي، ځکه چې هره کیسه مهمې برخې درلودلای شي، او اورېدونکي به، د ګړیو په توګه، د تر ټولو مهمې برخې په اړه مختلف نظریات ولري. د مثال په توګه، ځینې زده کونکي ممکن فکر وکړي چې د زمري کشف خورا مهم دی ځکه چې دوی موندلي چې هغه څه چې ریښتیا ښکاري، اړین نه دي چې ریښتیا دې وي. نور ممکن فکر وکړي چې تر ټولو مهمه شیبه هغه ده کله چې زمری خپله ویره له مینځه ویسي او له ډنډ څخه اوبه څښي ځکه چې هغه په خپله ویره بریالی شوې دی. سره له دې هم نور زده کونکي به فکر کوي چې د کیسې پای ترټولو مهمه برخه ده ځکه چې دوی د کیسې پای ته رسیدو طریقه خوښوي. په دې کې غلط ځواب نشته. د شاګردانو انتخاب د هغوی د نظریاتو پر سر د بحث په اندازه مهم نه دی.

۶. زده کوونکیو ته د فکر کولو لپاره یوه یا دوه دقیقې وخت ورکړئ، او بیا یې په درې کسیزه ډلو ووېشئ، چې له یو بل سره د کیسې د تر ټولو مهمې برخې په اړه خبرې وکړي. بنایي تاسې د شاګردانو په منځ کې وګرځئ راوګرځئ، او د هغوی خپل منځي خبرې اترې واورئ. تاسې د هغوی نظریاتو ته د ځواب ویلو اړتیا نه لرئ، یوازې سر خوځول مو کافي دي.

۷. بیا، له څو تنو زده کوونکیو څخه وغواړئ چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبرې وکړي چې د دوی لپاره په کیسه کې تر ټولو مهم بریښي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو د بل خبرې په غور واوري، ترڅو معلومه کړي چې د کیسې څومره بېلابېلې برخې مهمې ګڼل کېږي.

۸. د زده کوونکیو ستاینه وکړئ (شاباسی ورته ووایاست) چې ښه غوږ یې نیولی وو، د کیسې ډېرې برخې یې ور په زړه شوې او د مهمو برخو په اړه یې ښه فکر وکړ. هغوی ته ووایاست، چې تاسې به په نیږدې راتلونکي کې بیاهم کیسه په ګډه سره ولولئ، او بحث به پرې وکړئ.

۹. زده کونکو ته بلنه ورکړئ چې یوځل بیا کتاب ته لاړشئ او هغه شیانو ته نوم ورکړئ چې په انځورونو کې انځور شوي، لکه څنګه چې تاسو یوه ورځ مخکې وکړل (ورځ ۱، ۸ ګام). دا ځل، هغه څه ولیکئ چې زده کونکي یې په تخته کې نوموي ترڅو دوی وکولی شي څرګند شوي ټکي وګوري. وروسته له دې چې تاسو په لیست کې ۵-۱۰ کلمې ولرئ، هر یو یې ووایاست او هغه ته یې اشاره وکړئ کله چې زده کونکي ګوري ترڅو دوی شفاهي کلمه د هغې د لیکلې بڼې سره شریک کړي. که امکان ولري، په دریمه ورځ د کارولو لپاره په تخته کې ټکي پرېږدئ.

د دویمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه:
یادول او نتیجه ګیري

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: هغه زده کوونکي چې د قصې ډېرې برخې یې نه وي په یاد او د نتیجه ګیرۍ لپاره ښه دلایل نه شي ویلی، د قصې اصلي برخې یې بل قسم تعبیر کړې وي، او ان د ښوونکي په ملاتړ هم خپلې نتیجه ګیرۍ ته دلایل نه شي وړاندې کولای.

کچه ۲: هغه زده کوونکي چې د قصې یو څه برخې یې په یاد وي او کولای شي چې څه ساده نتیجه ګیرۍ وکړي، کیدای شي یو څه ګډه وډه یا مبهمه وي یا کیدای شي یو څه د متن د منطقي ملاتړ (حمایې) څخه لرې وي.

کچه ۳: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او کولای شي چې ساده نتیجه ګیرې وکړي، او د هغې لپاره کافي دلایل هم وړاندې کړي، خو یو څه عمومي وي.

کچه ۴: هغه زده کوونکي چې قصه یې زده وي او موضوع ته نږدې نتیجه ګیرې وکړي، کیدای شي څه مشکلات ولري. موثر دلایل وړاندې کړي او همیشه د موضوع په باره کې مشخص وي.

دریمه ورځ: د کیسې دریمه لوستنه

دلته د دریم ځل کیسې لوستلو لپاره ځینې وړاندیزونه دي. دا لړ کړنې باید پرلپسې ۳۰ تر ۴۰ دقیقې وخت ونیسي.

د درس لپاره تیاری

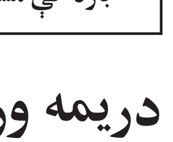

- تاسو ممکن د کیسې لوستلو تمرین وکړئ.
- پریکړه وکړئ چې تاسو به د کیسې په لوستلو کې چیرته ودریږئ ترڅو له زده کونکو څخه وپوښتئ چې په راتلونکې پاڼه کې څه پیښیږي. (دوهمه مرحله وګورئ.)
- د ۴ مرحلې چمتو کولو لپاره، تاسو کولی شئ زده

کوونکي د درس په پیل کې په دريو ګروپونو یا جوړه جوړه کړئ ترڅو پوه شي چې دوی به له چا سره خبرې وکړي کله چې تاسو ورته لارښوونه وکړئ. یوځل بیا له هغوی څخه وغواړئ چې جوړه یا درې ډلې جوړې کړي چې زده کوونکي ورته نږدې ناست وي.

• په دې لوست کې به تاسو لغتونه هم جوړ کړئ. د چمتو کولو لپاره:

> د دې کلمو څخه هر یو په روښانه توګه په لوی کارت، د کاغذ په یوه لویه ټوټه، یا تخته ولیکئ. دا د نن ورځې کارولو لپاره غوره کلمې دي ځکه چې دوی په نقاشیو کې ښودل کیدی شي. (تاسو به دا فعالیت وروسته د نورو کلمو سره ترسره کړئ.) هره کلمه باید په پراخه کچه او په روښانه توګه چاپ شي چې ټول زده کوونکي یې وګوري کله چې تاسو یې ونیسئ یا یې اشاره وکړئ.

زمری	ځنګل/ځنګله	ځناور/ځناورو
ټری	ډنډ	اوبه/اوبو
هنداري	مخ	تیتلی (پرپرکی)
ځښل/ځښلو		

> درسي پلان ته پام وکړئ ترڅو تاسو د تعقیبولو مرحلو سره آشنا شئ.

• د سواد زده کړې له اضافي فعالیتونو څخه د ترسره کولو لپاره یو یا دوه نور فعالیتونه غوره کړئ او د دې لپاره هم چمتووالی ونیسئ.

د دریېمې لوستنې کړنې

۱. کتاب لوړ ونیسئ، او زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې به په دریېم ځل هم هماغه کیسه لولئ، خو دا ځل به د وقفو په دوران کې له شاګردانو څخه د کتاب د راتلونکې پاڼې د پېښو په اړه پوښتنه کوئ.

۲. د کیسې په مختلفو برخو کې، د کتاب تر پاڼې اړولو وړاندې، لاندې پوښتنه مطرح کوئ، او له زده کوونکیو غوښتنه کوئ چې که ځواب ورکول غواړي نو لاس دې پورته کړي:

په راتلونکې پاڼه کې به څه پېښ شي؟

له دې پوښتنې مطرح کولو ستاسې مقصد دا دی چې وپوهېږئ چې آیا د کیسې پېښې د زده کوونکیو په یاد پاتې دي، او که نه. هر ځل له یوه بېل زده کوونکي څخه د ځواب غوښتنه کوئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د ځواب ورکوونکي خبرو ته سم غوږ ونیسي. کله چې یو کس ځواب ورکړي، له نورو غوښتنه وکړئ چې که له ځواب سره موافق وي، لاسونه دې پورته کړي. دا کار زده کوونکي هڅوي ترڅو ستا او نورو زده کوونکیو خبرو ته غوږ کېږدي. دغه راز به وپوهېږئ چې ټولګې تر کومه بریده له کیسې سره آشنا شوی، او د کیسې د پېښو تسلسل یې په ذهن کې پاتې دی. د زده کوونکیو ځواب چې هرڅه وي، تاسې باید ووایاست چې:

راځئ ګورو چې وړاندې همداسې پېښېږي او که نه!

بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او متن یې ولولئ.

د ځینو زده کوونکیو به کیسه ښه په یاد وي، او سم ځواب به ورکړای شي. ځینې نور به داسې نه وي. که د زده کوونکیو کوم ځای هېر وي، او ناسم ځواب ورکړي نو ورته ووایاست چې:

که مو اوس څه په یاد نه وي، هیڅ پروا نه کوي. خو دا ځل سم غوږ ونیسئ، چې له کیسې سره ښه بلد شئ!

۳. کله چې د کتاب لوستنه پای ته ورسوئ، زده کوونکیو ته ووایاست چې ته غواړې وپوهېږې چې آیا دوی د انځورونو له کتلو پرته کیسه را په زړه کولای شي او که نه. یو زده کوونکي ځواب ته راوبولئ، او له نورو غوښتنه وکړئ، چې که له ځواب سره موافق وي، نو لاسونه دې پورته کړي.

که ځواب ناسم وي، له یوه بل زده کوونکي غوښتنه وکړئ چې ووایي د کیسې په پیل کې څه پېښ شوي وو. یوځل بیا له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د موافقت په صورت کې، لاسونه پورته کړي. که یې ځواب سم وي، نو زده کوونکیو ته ووایاست چې که د کیسې د راتلونکې پېښې په اړه معلومات لري، لاسونه دې پورته کړي. یوځل بیا یو زده کوونکی ځواب ته را وبولئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې که موافق وي، لاسونه دې پورته کړي. همدې کار ته ادامه ورکړئ، ترڅو زده کوونکي، د کیسې پېښې په ترتیب سره ذهن ته وسپاري.

۴. کتاب وتړئ او له زده کونکو څخه وغواړئ چې د دې دوو پوښتنو د ځوابونو په اړه یو ځل بیا د ملګري سره خبرې وکړي:

د کیسې کومه برخه تا ته تر ټولو مهمه وه؟
دا برخه ستا لپاره ولې تر ټولو مهمه وه؟

زده کوونکیو ته یادونه وکړئ چې هغوی کولای شي د تر ټولو مهم شي په اړه نوی نظر ولري، او یا هم کولای شي، هماغه زوړ نظر، چې په تېرو بحثونو کې یې بیان کړی و، بیا تکرار او تایید کړي. زده کوونکیو ته ۳ تر ۴ دقیقې وخت ورکړئ چې په درې کسیزه یا دوه کسیزو ډلو کې پر خپلو نظریاتو خبرې اترې وکړي.

۵. بیا یو ځو زده کوونکي را وبولئ، چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبرې وکړي چې د هغوی لپاره تر ټولو ډېر مهم دي. هڅه وکړئ چې هغه شاګردان را ونه بولئ چې تېر ځل یې هم ځواب ورکړی، تر څو ټولو ته وار ورسېږي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو بل ته غوږ ونیسي، ترڅو وپوهېږي چې د کیسې څومره ډېرې برخې مهمې ګڼل کېدای شي.

۶. په ښې غوږ اېښودنې، د کیسې په ښې یادونې، او د تر ټولو مهم شي په اړه په فکر کولو خپل زده کوونکي وستایئ. یادونه وکړئ چې تاسې به په نیږدې ورځو کې یوځل بیا هم د همدې کیسې په اړه خبرې او بحث وکړئ او له همدې کیسې به د نورو زده کړو لپاره د اساس په توګه کار واخلئ.

۷. زده کونکو ته بلنه ورکړئ چې په کتاب کې عکسونه یو ځل بیا وګوري او کوم ټکي په هغه لیست کې اضافه کړي چې دوی په لومړۍ ورځ (۷ ګام) او ۲ (نهمه مرحله) کې رامینځته کړي. لکه څنګه چې تاسو په دویمه ورځ وکړل، په تخته باندې ټکي ولیکئ لکه څنګه چې زده کونکي یې وایي. تاسو کولی شئ هغه لیست کې اضافه کړئ چې تاسو یې په ۲مه ورځ پیل کړي.

۸. په دریمه ورځ له لاندې پوښتنو څخه یوه یا زیاته تر بحث لاندې ونیسئ چې زده کوونکي د کیسې د معناګانو په اړه لا ژور فکر ته وهڅوئ. زده کوونکي ښایي دې پوښتنو ته مختلف ځوابونه ولري، چې ټول یې باید سم وګڼل شي. د پوښتنې هدف یوازې او یوازې دا دی چې زده کوونکي په خپله ځاني طریقه د کیسې په وړاندې غبرګون ښودلو ته راوبلل شي.

ولې ژوي/حیوانات د کیسې په پیل کې له زمري څخه ډاریدل؟

زمري فکر وکړ چې ژوي احمقان دي چې ډارېږي، او هغه پریکړه وکړه چې دوی له پامه وغورځوي. هغه له دې پرته له ژویو سره نوره څه مرسته کولای شي چې هغوی پوه کړي او د هغوی ډار لرې کړي؟

زمری ولې په اوبو کې د خپل مخ په لیدو دومره ډاریده؟
ایا تاسو فکر کوئ چې هغه احمق و؟ ولې او ولې نه؟

آخر څه شی د زمري سره مرسته وکړه چې ډار یې له منځه ولاړ شي؟

ایا تاسو فکر کوئ چې زمری د اوبو څنبلو پرمهال زړور و؟ د زړورتیا معنی څه ده؟ د زمري د دې خبرې مقصد څه وو: "اوس ما زده کړل چې عکس د رښتیانی ځیرې په شان نه دی."؟

ایا تاسو یو څوک پیژنئ چې د هغه څه څخه ویره لري چې هغه نه پوهیږي؟ تاسو څه فکر کوئ چې څه شی د یو چا سره مرسته کولی شي چې د ډار مخنیوی وکړي؟

> **د دریمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه:**
> **د کلیدي نظرونو انعکاس**
>
> *کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملو لپاره دا درجې وکاروئ.*
>
> کچه ۱: هغه زده کوونکي چې ان د ښوونکي په مرسته هم نه شي کولای چې د قصې کومه برخه په یاد ولري، او یا د قصې کومه اساسي برخه سره ونښلوي.
>
> کچه ۲: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او قصه یو څه منعکس کړای شي، خو اساسي نظرونه سره نښلولی نه شي او یا په پوهیدای نه شي.
>
> کچه ۳: د زده کوونکې قصه ښه په یاد وي او هغه څه یې چې په قصه کې لوستي وي د خپل ژوند له پیښو سره یو په یو مرتبط کړي، خو پرته له کوم خاص شباهتي ارتباط یا خیال څخه (د مثال په توګه، زمری ډاریده او هغه یو ځل ویریدلی و).
>
> کچه ۴: د زده کوونکې قصه ښه په یاد وي او هغه په پوره تفصیل د خپل ژوند له یو څه سره شباهتي ارتباط ورکولای شي (د مثال په توګه، زده کوونکی وایي د زمري ویره هغه وخت له منځه ولاړه، کله چې هغه د انعکاس په حقیقت پوه شو، دا هغه ته د خلکو د یوې ډلې په وړاندې د خبرو کولو زده کړه یادوي او په دې پوهیږي چې خلک د همده په څیر دي، او داسې څه چې هغه ترې وډار شي، نه شته).

د سواد زده کړې د مهارتونو لوړول (دریمه ورځ) - لغتونه

د کیسې او د دریو تجربو وروسته، زده کونکي به چمتو شي چې د کیسې څخه ځینې کلمې لوستل زده کړي. دا فعالیت د همدې هدف لپاره دی.

۱. زده کوونکیو ته ووایاست چې نن به هغوی له لوستل شوې کیسې څخه کلمې زده کړي. هغوی ته ووایاست چې

ډاډه یاست هر هلک به نن لږ تر لږه یوه کلمه زده کړي، او ځیني لا ښایي ډېرې کلمې زده کړای شي. (د پورته ۱۰ کلمو کارولو لپاره "د لوست لپاره چمتووالی" وګورئ.)

۲. د "زمری" کلمه یا اوچته ونیسئ (یا په نښه کړئ) چې هرڅوک یې ووینې. کلمه تلفظ کړئ، او له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې کلمې ته وګوري، او څوځله دغه کلمه له تا سره تکرار کړي. بیا له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې کلمه په جمله کې وکاروي. دا جمله کېدای شي د کیسې په اړه وي، یا یوه عادي جمله وي چې کلمه پکې سمه کارول شوې وي. مثلاً داسې څه ویلای شئ:

دا کلمه "زمری" ده. زموږ د کیسې هغه زمری مو یاد دی چې په لومړي سر کې ډار ېده. د "زمري" لغت په کارولو سره د یوې جملې په اړه فکر وکړئ، د بېلګې په توګه، "زمری یو ډېر ستر ژوی دی چې ژړا کوي." د "زمری" کلمې په کارولو سره د یوې بلې جملې په اړه فکر وکړئ، شاید د دې کیسې سره چې موږ یې لولو څه ربط ولري.

په دوو یا درېو زده کونکو غږ وکړئ چې هغه جمله ووایې چې دوی یې فکر کوي. بیا، کلمه په کارت کې وي، کلمه په دیوال وځړوئ یا یو زده کوونکی دې ستاسو څنګ ته ودرېږئ، کلمه دې ونیسئ چې ټول یې ووینې.

۳. د *"ځنګل (ځنګله)"* کلمه اوچته ونیسئ (یا ورته اشاره وکړئ). کلمه په زوره تلفظ کړئ او له هلکانو غوښتنه وکړئ چې کلمې ته وګوري او څوځله یې درسره ولولي. بیا له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې کلمه په جمله کې وکاروي. دا جمله ښایي د کیسې په اړه وي، یا همداسې یوه عادي جمله وي چې د نوم لفظ پکې کارول شوی وي. د ساري په توګه، داسې څه ویلای شئ:

دا د کلمه ځنګل (ځنګله) ده. ایا ستاسې په یاد دي چې زمری او نور حیوانات په ځنګله کې ژوند کوي؟ د "ځنګل" لغت په کارولو سره د یوې جملې په اړه فکر وکړئ، د بېلګې په توګه، "ځینې حیوانات په ځنګله کې ژوند کوي." د "ځنګل" کلمې په کارولو سره د بلې جملې په اړه فکر وکړئ.

بیا هم دوه یا درې هلکان راوغواړئ چې خپله جمله ووایي. بیا دوهمه کلمه په دیوال سرېښ کړئ یا یو بل زده کوونکی لومړي ته څېرمه ودروئ او کلمه په لاس کې ورکړئ، چې ټول یې ولیدلای شي. دواړو کلمو ته بېله اشاره وکړئ او له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې درسره تکرار یې کړي.

۴. همدا کړنه پر ټولو لسو کلمو تکرار کړئ. هر ځل یوه کلمه ووایاست، او له زده کوونکیو غوښتنه کوئ چې درسره یې ووایي. له دوو یا درېو زده کوونکیو غوښتنه کوئ چې کلمه په جملو کې وکاروي. او وروسته یې له تېرو کلیمو سره په لیکه ږدئ. هرځل چې نوې کلمه پر خپل ځای ږدئ، (پر دېوال، یا د زده کوونکېو په لیکه کې د یوه زده کوونکي په لاس کې)؛ ټولو کلمو ته اشاره کوئ او له زده کوونکیو غوښتنه کوئ چې درسره تکرار یې کړي.

۵. کله چې ټولې کلمې وړاندې شي، بیا یې سره ګډې وډې کړئ، او له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې ستاسې له اشارې سره یوځای یوه یوه، درسره تکرار کړي. مثلاً، که کلمې پر دېوال سرېښ وي، نو ښکته پورته یې کړئ، چې مختلفو ځایونو ته ولاړې شي. که زده کوونکي په یوه لیکه کې ولاړ وي چې لغتونه یې په لاس کې پورته نیولي وي، له دوی څخه وغواړئ چې له خپل اصلي موقعیت څخه په لیکه کې نوي موقعیتونو ته لاړ شي او بیا خپل ټکي/لغتونه بیرته جګ ونیسي. که ټکي په تخته لیکل شوي وي، په بل ډول یې په نښه کړئ.

۶. پر زده کوونکیو د څو ورځو لپاره د کلمې د ویلو، او جمله کې کارولو تمرین وکړئ تر هغو چې هره کلمه ستاسې له اشارې سره سمه وپېژني.

۷. د ټکو/لغتونو هغه کارتونه وساتئ چې تاسو د دې فعالیت لپاره کارولي ترڅو تاسو یې بیا وکاروئ. که مو لغتونه په تخته لیکلي وي، یا یې په تخته کې وساتئ یا یې د ځان لپاره یو لیست جوړ کړئ ترڅو تاسو یې بیا په تخته ولیکئ.

د دریمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کوونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کوونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه وپیژني چې تدریس شوي او نشي کولی په جملو یا فریزونو کې یې وکاروي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځیني لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او ځینې یې په جملو او فریزونو کې کارولی شي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډېر لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په ډېرو جملو او فریزونو کې یې وکاروي.

کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره کولی شي هغه لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په اسانۍ سره یې په جملو یا فریزونو کې وکاروي.

د لغتونو د نمونو مطالعه کول: د هجا پیژندنه

لکه څنګه چې زده کونکي د لوستلو لغتونه/ویپانګې ترلاسه کوي (هغه لغتونه چې دوی یې په چاپ کې پېژني، زده کړي دي)، دوی کولی شي هغه لغتونه وکاروي چې دوی په پوهیږي د دغه لغتونه املا او د تلفظ طریقه زده کړي. دا فعالیت د سیلابونو یا څپو په مفهوم پوهیدو لپاره زده کړې ته چمتو کوي.

۱. زده کوونکو ته د هجا یا څپې مفهوم د یو لغت د یوې برخې په توګه تشریح کړئ چې یو غږلرونکي غږ ولري او هغوی ته د مشابه یو څه په ویلو یې په مثالونو کې وړاندې کړئ، او د هجاو یا څپو په ویلو کې مبالغه وکړئ.

ځیني لغتونه یو سېلابه وي او ځیني یې له یو څخه ډېر سیلابه یا څپې لري. د مثال په توګه، ګل یو سېلابه دی. له ما سره یې ووایه (ګل). د مرغۍ کلمه دوه سېلابه ده: م- رغۍ. له ما سره یې ووایه (م- رغۍ). او د زمري لغت درې سېلابه "زمهری". له ما سره یې ووایه (زه- مه- ری).

۲. اوس د کتاب یوه پاڼه پرانیزئ چې څو شیان پکې انځور شوي وي او له زده کوونکو وغواړئ چې مختلفو شیانو ته اشاره وکړئ، نومونه یې ووایاست، او له تاسو سره پریکړه وکړئ چې دوی څو سېلابه اوري. د مثال په توګه، ووایه:

تاسو په دې پاڼه کې څه ګورئ؟ (پړانګ) هو! یو پړانګ دی. راځئ چې دا په ګډه ووایو او وګورو چې موږ څو سېلابه اورو: پړانګ. تاسو څو سېلابه اورئ؟

کله چې زده کوونکي یو ووايي، ووایه:

"سمه ده! پړانګ یو سیلابه لغت دی: پړانګ."

۳. دوهمه مرحله د درې یا څلورو نورو لغتونه سره چې زده کونکي یې غوره کوي، تکرار کړئ. د هر لغت سره، چې زده کونکي یې ستاسي سره لولي پریکړه وکړي چې دوی څو سېلابه دي. که اړتیا وي په تلفظ کې مبالغه وکړئ، نو دوی به وکولی شي د سیلابونو یا څپو صحیح شمیر واوري.

۴. زده کوونکو ته یو لغت ورکړئ او له هغوی وغواړئ چې په ګډه یې ووایي او پریکړه وکړي چې دا لغت څو سیلابه دی. د مثال په توګه، ووایه:

زه به یو لغت ووایم. بیا تاسو دا زما سره ووایاست او پریکړه وکړئ چې دا څو سېلابه دی. دلته لومړی لغت دی: بېزو. له ما سره یې ووایه: بېزو. بې- زو. تاسو څو سېلابه اورئ؟

که زده کونکي نشي کولی د هغه لغتونو په اړه فکر وکړي چې تاسي ورته ویلي، دوی ته یو مثال ورکړئ. بیا دوی ته یو بل لغت ورکړئ او وګورئ چې دوی کولی شي د قافیې مثالونه ورکړي.

د دریمې ورځې د اجرا ارزونه: د هجا پیژندنه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کوونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کوونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی په یوه یا دوه سېلابه لغت کې د هجا یا سیلابونو شمیر وپیژني.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي په یو یا دوه لغتونو کې د هجا یا څپو شمیر په ګوته کړي..

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د هجا یا سیلابونو شمیر په یوه او دوه هجایي لغتونو کې او په ځینو دریو یا ډېرو هجا لرونکو لغتونو کې سیلابونه یا هجا وپیژني.

کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره د یو، دوه، درې یا ډېرو سیلابو درلودونکو لغتونو کې د هجا شمیرې وپیژني.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، تاسو کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره غوره دي. که تاسو زده کونکي لرئ چې مختلف مهارتونه او علاقې لري، تاسو ممکن وغواړئ چې ځیني زده کونکي یو فعالیت ترسره کړي په داسې حال کې چې نور مختلف فعالیت کوي.

څلورمه ورځ: د سواد لوړول

په څلورمه ورځ، تاسو به یو ځل بیا د لغتونو او کلمو نمونو باندې تمرکز وکړئ او زده کونکي به په الفبا باندې تمرکز وکړي او نور فعالیتونه چې تاسو یې غوره کوئ ترسره کړئ.

د چمتو کولو لپاره

- هغه ۱۰ لغتونه چې تاسو په دریمه ورځ د وییپانګې (لغتونو توضیح) لپاره کارولې چمتو کړئ: *زمری، ځنګل، ځناور، تږی، ډنډ، اوبه، هنداره، مخ، پړپړکی، څنبل.*
- دا ټکي د ښودلو لپاره چمتو کړئ، یا په کارت یا تخته کې:

وینستان	طلایي	وویریدل
منډې	غوسه	(څیرې) عکس

- الفبا (ابځې) ننداري ته چمتو کړئ. که امکان ولري، ټول لیکونه په لوی چارټ کې واچوئ ترڅو دا په خونه کې وځړول شي. په دې توګه، زده کونکي به وکولی شي هره ورځ لیکونه وګوري، چې دا به د دوی سره د لیکونو سره آشنا کېدو کې مرسته وکړي.
- د سواد زده کړې د اضافي فعالیتونو برخې څخه د ترسره کولو لپاره اضافي فعالیتونه غوره کړئ، او د اړتیا سره سم یې د دې لپاره چمتو کړئ.

لغتونه

دا فعالیت په دریمه ورځ مخکې لوستل شوي لغاتونه بیاوړي کوي او نوي لغتونه معرفي کوي. لومړی، هغه ۱۰ لغتونه بیا څرګند کړئ چې تاسو په دریمه ورځ کارولې (*زمری، ځنګل، ځناور، تږی، ډنډ، اوبه، هنداره، مخ، پړپړکی، څنبل*).

۱. ټولو ۱۰ لغتو ته اشاره وکړئ او له زده کونکي وغواړئ هغوی چې په لغت پوهېږي خپل لاسونه پورته کړي. بیا په یو زده کونکي غږ وکړئ چې لغت ووایي. له نورو وغواړئ که موافق وي خپل لاسونه پورته کړي. که زده کوونکي نشي کولی سمدستي یو لغت ویېژني، دوی ته یې ووایاست او دوی ته داد ورکړئ چې په ډېر تمرین سره به یې زده کړي. د زده کونکو د زده کړې پیاوړتیا لپاره هر لغت ته دوه یا درې ځله اشاره وکړئ.

۲. د "وینستان" کلمه یا اوچته ونیسئ (یا په نښه کړئ) چې هرڅوک یې ووینې، او هغه ګامونه تعقیب کړئ چې تاسو په دریمه ورځ د لومړیو ۱۰ کلمو سره کارولې. (لغت تلفظ کړئ او له زده کونکو وغواړئ کله چې دوی لغت ګوري څو ځله یې ستاسو سره ووایي. بیا له زده کونکو وغواړئ چې دا لغت په یوه جمله کې وکاروي. جمله کیدی شي د کیسې په اړه وي یا په ساده ډول یوه جمله وي چې لغت په کې په سمه توګه کارېدلی.) په دوو یا دریو زده کونکو غږ وکړئ چې هغه جمله ووایي چې دوی یې فکر کاوه. بیا، که لغت په کارت کې وي، لغت په دیوال وځړوئ یا دې یو له زده کوونک ستاسو خو کې ودرېږئ او لغت دې ونیسئ چې ټول زده کوونکي یې ووینې.

۳. د نن ورځې لپاره د پاتې نوو لغتونو لپاره همداسې دوام ورکړئ.

۴. کله چې تاسو ټولې شپږ نوي لغتونه وړاندې کړل، دوی ګډوډ کړئ او له زده کونکو وغواړئ چې هغه لغتونه بیا ووایي، په یو وخت کې یو لغت، کله چې تاسې لغت ته اشاره کوئ.

۵. اوس نوې لغتونه د لومړۍ مجموعې له ۱۰ لغتونو سره ګډ کړئ او له زده کونکو وغواړئ کله چې تاسو ورته اشاره کوئ هغوی یې ووایي. دا کار دوه یا درې ځله وکړئ (یا ډېر که زده کونکي د فعالیت څخه خوند اخلي).

۶. له زده کونکو وغواړئ چې ټول ۱۲ لغتونه ووایي او هره ورځ یې په جملو کې د څو ورځو لپاره په پرله پسې ډول وکاروئ تر څو چې دوی هر لغت کله چې تاسو ورته اشاره کوئ سمدلاسه وپیژني.

۷. د لغتونو ټول کارتونه چې تاسې د دې فعالیت لپاره کارولی دي، د بیا کرولو لپاره وساتئ. که مو لغتونه په تخته لیکلي وي، یا یې په تخته کې وساتئ یا د ځان لپاره یو لیست جوړ کړئ چې تاسو یې بیا په تخته ولیکئ.

> **د څلورمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه**
>
> *کچه/سویه ۱ -۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.*
>
> کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه وپیژني چې تدریس شوي او نشي کولی په جملو یا فریزونو کې یې وکاروي.
>
> کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او ځینې یې په جملو او فریزونو کې کارولی شي.
>
> کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډېر لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په ډېرو جملو او فرزونو کې یې وکاروي.
>
> کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره کولی شي هغه لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په اسانۍ سره یې په جملو یا فرزونو کې وکاروي.

د الفبا او ټکو/لغتونو لوستل

دا فعالیتونه به د الفبا په اړه د زده کونکو پوهه پیاوړې کړي او له زده کونکو سره به مرسته وکړي چې د کیسې څخه د لغتونو لیکل زده کړي. (دا د لیکلو یو خورا بنسټیز فعالیت دی چې د وخت په تیریدو سره د زده کونکو سره د مرستې لپاره کارول کیدی شي ترڅو د لغتونو د لیکلو سره آشنا شي. دا د اضافي سواد زده کړې فعالیتونو کې د املا فعالیت ته ورته دی پرته له دې اساسي فعالیت څخه، زده کونکي دې مخکې د لغت له لیکلو هغه نه پټوي.)

۱. په ټولګي کې بشپړ الفبا وښایاست ترڅو زده کونکي وکولی شي هره ورځ حروف وګوري. دا به دوی سره مرسته وکړي چې د حروفو سره آشنا شي.

۲. له زده کوونکو څخه وغواړئ چې حروف په ترتیب سره ووايي (الف، ب، پ...). (د وړاندیزونو لپاره د *بزرګر نسخه* لپاره د لومړي ټولګي ښوونکي لارښود وګورئ.)

۳. زده کونکو ته وښایاست چې څنګه د کیسې څخه یو لغت ولیکي. دا ګامونه به کار کوي:

الف. د زمری لغت په تخته کېږدئ. (یا یې ولیکئ، یا د دې لغت یو کارت جوړ کړئ.)
ب. لغت ته اشاره وکړئ، یو ځل یې ووایاست، او بیا یې د زده کونکي سره ووایاست.
پ. په لغت کې ټکي یا حروف په ترتیب سره ووایاست، هر یو ته اشاره وکړئ لکه څنګه چې تاسو یې وایئ.
ت. په تخته لغت ولیکئ، لکه څنګه چې تاسو جوړ کړئ ټکي یا حروف یې ووایاست.
ټ. هرو هغه ټکو یا حروفو ته بیل بیل اشاره وکړئ چې تاسو لیکلي، او دوی ولولئ.
ث. لغت بیا ووایاست.

۴. له زده کونکو وغواړئ چې پخپله لغت ولیکي، هغه ګامونه تعقیب کړئ چې تاسو ورته ښودلي.

دا فعالیتونه د "ډنډ" کلمې سره تکرار کړئ او "ګورې". تر هغه چې زده کوونکي وکولای شي چې د "زمري"، "ډنډ" او "ګورې" توري په سمه توګه ووايي او د کیسې څخه دا درې لغتونه په سمه توګه ولیکي.

د څلورمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: د الفبا او لغتونو لوستل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوموللو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هیڅ ټکي یا لغت ولیکي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي په مرستې سره د لغت ځینې حروف ولیکي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ځینې لغت په سمه توګه ولیکي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي په اسانۍ او سمه توګه ټکي یا لغتونه ولیکي.

د سواد اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ.

پنځمه ورځ: د سواد لوړول

په پنځمه ورځ، به تاسو بیا په لغتونو، د کلمو نمونو، او د الفبا مطالعې باندې تمرکز وکړئ. تاسو به د زده کونکو سره نور فعالیتونه هم غوره کړئ.

د چمتو کولو لپاره

- هغه ۱۲ لغتونه چې تاسو په ۳مو او ۴مو ورځو کې د وییپانګو لپاره کارولې چمتو کړئ: *زمری، ځنګل، ځناور، تږی، ډنډ، اوبه، هنداره، مخ، پرپرکی، ځنبل، ویښتان، طلایي، وویریدل، منډې، غوسه، عکس.*
- په کارت یا تخته کې دا ټکي د ښودلو لپاره چمتو کړئ:

د ښکو   نارې وهلې   ځلانده
بل   موسکې   څیره (انعکاس د)

- لکه د دریمې ورځې په څیر د الفبا یوه ننداره چمتو کړئ. (که ممکنه وي، ټول توري په یو لوی چارټ کې ولیکئ چې په خونه کې ځای پرځای پاتې شي. هره ورځ د حروفو لیدل به د زده کونکو سره مرسته وکړي چې ورسره آشنا شي.
- د زده کوونکو لپاره د لیکلو سامان چمتو کړئ.
- د سواد زده کړې د اضافي فعالیتونو برخې څخه د

ترسره کولو لپاره اضافي فعالیتونه غوره کړئ، او د اړتیا سره سم یې چمتو کړئ.

لغتونه

دا فعالیت په ۳مه او ۴مه ورځ د وییپانګې کار پیاوړی کوي او نوي لغتونه معرفي کوي. لومړی، هغه ۱۲ لغتونه بیا ښکاره کړئ چې تاسو په څلورمه ورځ کارولي (*زمری، ځنګل، ځناور، تږی، ډنډ، اوبه، هنداري، مخ، پړپرکی، څنبل، وینښتان، طلایي، وویریدل، منډې، غوسه، عکس*).

۱. هرو ۱۲ لغتونو ته اشاره وکړئ او له زده کونکو وغواړئ که په لغت پوهېږي خپل لاسونه پورته کړي. بیا په زده کونکي غږ وکړئ چې لغت ووایي. له نورو څخه که موافق وي وغواړئ چې لاسونه پورته کړي. که زده کوونکي نشي کولی سمدستي یو لغت وپیژني، دوی ته ووایاست چې دا څه دی او دوی ته ډاډ ورکړئ چې په ډېر تمرین سره به یې زده کړي. ځینې لغتونه له یو ځل څخه زیات په نښه کړئ که داسې ښکاري چې زده کوونکو ته د دغه لغتونو د ډېر تمرین اړتیا ده.

۲. نوی لغت پورته ونیسئ "د ښکو" (یا ورته اشاره وکړئ) چې هرڅوک یې ووینې او هغه مرحلې تعقیب کړئ چې تاسو په ۳مه او ۴مه ورځ د لومړیو ۱۲ لغتون سره کارولې. (لغت تلفظ کړئ او له زده کونکو وغواړئ کله چې لغت ګوري څو ځله یې ستاسو سره ووایي. بیا له زده کونکو وغواړئ چې دا لغت په یوه جمله کې وکاروي. جمله کیدی شي د کیسې په اړه وي یا په ساده ډول یوه جمله وي چې کلمه په سمه توګه کاروي.) په دوو یا دریو زده کونکو غږ وکړئ چې هغه جمله ووایي چې دوی یې فکر کاوه. بیا، لغت که په کارت کې وي، په دیوال یې وځړوئ یا دې یو زده کوونکی ستاسو څنګ ته ودریږئ، او لغت دې لوړ ونیسئ چې هرڅوک یې ووینې.

۳. د نن ورځې لپاره د پاتې نوو لغتونو لپاره په هم دې ډول دوام ورکړئ.

۴. کله چې تاسو پاتې ۲ نوي لغتونه وړاندې کړئ، دوی سره ګډوډ کړئ او له زده کونکو وغواړئ چې هغه ټکي له تاسو سره یو ځل بیا ووایي، کله چې تاسو ورته اشاره وکړئ.

۵. اوس د ۳ او ۴ ورځو څخه د ۱۲ لغتونو سره نوي لغتونه ګډ کړئ او له زده کونکو وغواړئ چې ۲۲ لغتونه کله چې تاسو ورته اشاره کوئ له تاسو سره ووایي. دا کار دوه یا درې ځله وکړئ (یا ډېر که زده کونکي د فعالیت څخه خوند اخلي).

۶. له زده کونکو وغواړئ چې ټول لغتونه ووایي او هره ورځ یې په جملو کې د څو ورځو لپاره په پرله پسې ډول وکاروئ تر څو چې دوی هر لغت سمدستي کله چې تاسو ورته اشاره وکړئ، وپیژني. تاسو ممکن وغواړئ چې زده کونکي په دې تمرین کې په جوړه یې بڼه کار وکړي.

۷. د لغتونو ټول هغه کارتونه وساتئ چې تاسو د دې فعالیت لپاره کارولي چې بیا یې وکاروئ. که مو لغتونه په تخته لیکلي وي، یا یې په تخته کې وساتئ یا یې د ځان لپاره یو لیست جوړ کړئ، چې د زده کونکو د زده کړې د پیاوړتیا لپاره یې بیا په تخته ولیکئ.

د پنځمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱ -۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه وپیژني چې تدریس شوي او نشي کولی په جملو یا عباراتو/فریزونو کې یې وکاروي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او ځینې یې په جملو او فریزونو کې کارولی شي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډېر لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په ډېرو جملو او فرزونو کې یې وکاروي.

کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره کولی شي هغه لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په اسانۍ سره یې په جملو یا فرزونو کې وکاروي.

لیکل

دا فعالیتونه به له زده کونکو سره مرسته وکړي چې د ساده جملو لیکل زده کړي. په دې کې د دریو لغتونو جملو لیکل او لوستل شامل دي چې دوی یې په څلورمه ورځ لیکل زده کړل.

۱. د څلورمې ورځې د لیکلو فعالیت څخه درې کلمې په تخته ولیکئ: "زمري"، "ډنډ" او "ګورې" . بیا دې له تاسو سره لغتونه ووایي. بیا زده کونکو ته ووایاست چې دوی به د دې لغتونو سره د یوې جملې لیکل زده کړي: "زمري ډنډ ته ګورې."

۲. د جملې لغتونه یو یو په تخته باندې ولیکئ، د هر یو له ویلو وروسته یو څه تم شئ.

۳. کله چې تاسو جمله ولیکئ، بیرته یې زده کونکو ته ولولئ، هغه لغتونه چې تاسې یې لولئ زده کوونکو ته وښایاست. هغه نښه چې تاسې یې د جملې په پای کې کاروئ په ګوته کړئ. جمله په تخته د زده کونکو د کارولو لپاره د نمونې په توګه پریږدئ.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

په هر وخت کې د لوست په ترتیب کې، یا د پنځو ورځو درسونو پای ته رسیدو وروسته، تاسو ممکن د ټولګي سره د سواد زده کړې نور فعالیتونه ترسره کړئ ترڅو هغه *زمری چې خپله څهره یې په اوبو کې ولیده* په اړه د زده کونکو پوهه زیاته شي او د سواد مهارتونه یې لوړ شي. تاسو کولی شئ د دې موخو لپاره پدې برخه کې فعالیتونه وکاروئ. (ځینې یې د پورته درسي پلانونو برخه دي خو په هر وخت کې بیا کارول کیدی شي.) دا د کوچنیو ماشومانو لپاره خورا مناسب دي چې یوازې په لوستلو او لیکلو پیل کوي. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره مناسب دي. که تاسو فکر کوئ چې زده کونکي ډیر تمرین ته اړتیا لري او د تکرار څخه خوند اخلي تاسو کولی شئ دا فعالیتونه څو ځله تر سره کړئ.

د فکر کولو فعالیتونه: ترتیب او پرتله کول

د زده کونکو سره د فکر کولو او ژبې مهارتونو ته وده ورکولو کې د مرستې لپاره، دوی د لوبې په څیر فعالیتونو کې ښکیل کړئ:

۱. ترتیبول، منظمول، تشریح کول. له زده کونکو وغواړئ چې په کیسه کې د ذکر شوو یا انځور شوو یو شمیر حیواناتو عکسونه په کلک کاغذ کې چمتو کړئ - په ځانګړي توګه هغه چې زده کونکو یې د کیسې په لومړیو دریو لوستو کې نومولي دي لکه زمری، بیزو، یږه، پړانګ. مرغۍ، اوښ او داسې نور. د دې کارډونو څخه د هر یو فعالیت لپاره کار واخلئ:

الف. له ماشومانو وغواړئ چې کارتونه په قطار کې له کوچني څخه تر لوی پورې تنظیم کړي، د څارویو په اړه کله چې کارتونه تنظیموي خبرې وکړي. بیا ټول کارتونه ګډوډ کړئ، او دا ځل یې بیا له لوی نه د کوچني په لور تنظیم کړئ.

ب. د کارت ټول سیټونه یوځای کړئ، مخ ښکته یې کیږدئ. له زده کونکو وغواړئ چې له منځه یو کارت غوره کړي، هغه دې پورته ونیسي، او په شفاهي توګه یې په تفصیل سره د هغې د اندازې، ځانګړتیاوې او رنګونو په پام کې نیولو سره تشریح کړي، کله چې ټول زده کونکي خپل وار تیر کړي، ټول کارتونه بیرته ګډوډ کړی، او له زده کونکو وغواړئ چې بیا یې غوره او تشریح کړي.

۴. له زده کونکو وغواړئ چې جمله پخپله ولولي او کله چې دوی یې پای ته ورسوي، دوی باید هر لغت ته په اشارې سره جمله په لوړ غږ ولولي.

۵. که تاسو وخت لرئ، دا مرحلې د نورو لنډو جملو سره تکرار کړئ کومې جملې چې ځینې ورته لغتونه لري، لکه:

زمری وویل: "کررر.
زمری وډار شو.
زمری له څخه څخه اوبو وڅښلې.

۶. همدا ډول فعالیت د څو ورځو لپاره وکړئ تر هغو چې زده کونکي په اسانۍ سره د دریو یا څلورو جملو لیکلو توان ولري. هغوی وهڅوئ چې په کور کې هم د جملو لیکلو تمرین وکړي. بنایي دا به د زده کونکو څو ورځې یا ډیر وخت ونیسي، ترڅو وکوالی شي درې یا څلور جملې په اسانۍ سره ولیکي.

د پنځمې ورځې لپاره د فعالیت ارزونه: لیکل

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د درس څخه جملې ولیکي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي لږ تر لږه یوه جمله په اسانۍ سره ولیکي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د لوست څخه دوه یا درې جملې په اسانۍ سره ولیکي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د لوست ټولې جملې په اسانۍ سره ولیکي.

د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه

که تاسو وخت لرئ، تاسو کولی شئ "د سواد زده کړې اضافي فعالیتونو" برخې څخه د نورو فعالیتونو څخه هم کار واخلئ. هغه فعالیتونه غوره کړئ چې تاسو فکر کوئ ستاسو د زده کونکو لپاره غوره دي. که تاسو زده کونکي لرئ چې مختلف مهارتونه او علاقې لري، تاسو ممکن وغواړئ چې ځینې زده کونکي یو فعالیت ترسره کړي په داسې حال کې چې نور مختلف فعالیت کوي.

ج. له زده کونکو وغواړئ چې کارتونه په هر ډول کټګوریو ترتیب کړي چې دوی ته معنی ولري، لکه د اندازې، رنګ، یا ځانګړتیاوو له مخې. کارتونه څو ځله ترتیب کیدی شي، هر ځل د مختلفو کټګوریو په کارولو سره. له ماشومانو وغواړئ چې تشریح یې کړي چې ولې دوی کارتونه په سیټونو کې ځای پرځای کړي.

۲. **پرتله کول یا میچ کول.** چمتو یې کړئ، یا له زده کونکو وغواړئ چې کارتونو جوړه جوړه کړئ چې لږترلږه ۸ مختلف کرکټرونه او شیان په کیسه کې بیانوي، د بیلګې په توګه، زمری، پرپرکی، ډنډ، شنه بوټي، فیل، پړانګ، مرغۍ، بېزو. د هر یو لپاره دوه کارتونه جوړ کړئ چې سره ورته وي، دوه د زمري کارتونه، دوه د ډنډ کارتونه، او داسې نور. له زده کونکو وغواړئ چې دا کارتونه د تمرکز لوبې لپاره وکاروي. (کارتونه بدل کړئ او مخامخ یې په څلورو قطارونو او څلورو لینونو کې کېږدئ (په عمودي او افقي ډول). زده کونکي دوه کارتونه پورته کوي او هغه څه نومونه اخلي چې دوی په کارت کې ویني. که عکسونه سره سمون ولري او نومونه سره مشابه وو، زده کونکي جوړه ساتي. که انځورونه سره سمون نه خوري، زده کوونکی کارتونه بیرته خپل اصلي ځای کې سرچپه ږدي. د لوبې موخه دا ده چې لوبغاړي په یاد ولري چې مختلف عکسونه چیرته دي ترڅو دوی د امکان تر حده ډیرې جوړې ترلاسه کړي. (ګټونکي هغه یو دی کوم چې ډیرې جوړې ولري.) کله چې لوبه پای ته ورسیږي، کارت بدل کړئ او بیا لوبه وکړئ.

۳. **شمیرل او نومول.** کتاب پرانیزئ او په دوه مخامخ مخونو کې د عناصرو شمیر حساب کړئ. د مثال په توګه، په پاڼو کې څومره څاروي یا په پاڼو کې څومره د خوراک وړ توکي دي؟ په پاڼو کې څومره سور رنګه شیان دي؟ بیا له زده کونکو وغواړئ چې په ټولګي کې د ورته شیانو شمیر او نومونه واخلي.

د فعالیت ارزونه: ترتیب او پرتله

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوې د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی په مختلفو لوبو کې توکي ترتیب او یا هم پرتله کړي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې وختونه توکي ترتیب او پرتله کړي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډیری وخت توکي ترتیب او پرتله کړي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي تقریبا هر وخت توکي په اسانۍ سره ترتیب او پرتله کړي.

د کیسې اړوند لیکل
(د یو ګروپ کیسه)

۱. د کیسې په لیکلو کې له زده کوونکو سره مرسته وکړئ، له هغوی وغواړئ چې د کیسې کلیدي برخې په خپلو الفاظو ووایي. دوی ته لارښوونه وکړئ چې په یاد یې ولري او له دوی سره کار وکړي چې د کیسې یوه لنډه نسخه جوړه کړي. تاسو به وغواړئ چې د څلورو یا پنځو جملو سره یې پای ته ورسوئ نو متن باید د زده کونکو لپاره ډیر اوږد نه وي چې پخپله وکولای شي ویې لولي او ویې لیکي. داسې یو څه ووایه:

موږ به د کیسې کلیدي برخې بیا تکرار کړو، او زه به هغه څه چې موږ په پریکړه وکړه په تخته ولیکم. زموږ په کیسه کې لومړی څه پېښ شوي؟

۲. کله چې زده کونکي خبرې کوي، پریکړه وکړئ چې په تخته څه ولیکئ، د امکان تر حده د زده کوونکو لغتونه وکاروئ. په همدې ډول دوام ورکړئ تر هغه چې تاسو یو لنډ بیاویل تر لاسه کړئ چې ممکن د دې په څیر وي:

زمری تږی و. یو ډنډ یې وموند خو په اوبو کې یې بل زمری ولید. هغه د اوبو له څښلو ډاریده. یو پرپرکي ورته وویل چې مه وېرېږه. په پای کې، هغه اوبو وڅښلې. او هغه یو درس زده کړ.

۳. کله چې تاسو په تخته دا ډول کیسه ولرئ، زده کونکو ته یې په لوړ غږ ولولئ، د لوستلو په وخت کې هغه لغتونو ته اشاره وکړئ کوم چې تاسې یې لولئ. بیا یې له تاسو سره یو یا دوه ځله ولولئ او بیا یو یا دوه زده کونکو ته بلنه ورکړئ چې د تختې مخې ته راشي او ستاسو په مرسته یې په انفرادي ډول ولولئ. که ممکنه وي، کیسه په تخته پریږدئ ترڅو چې زده کونکي یې په خپله ولولي.

۴. ځینې زده کونکي ممکن وغواړي کیسه په خپل کاغذ کې کاپي کړي. بیا دوی کولی شي د ټولګي دا کیسه بیا پخپله ولولي، او کولی شي کور ته یې یوسي چې د خپلې کورنۍ غړو ته یې ولولي.

۵. که زده کونکي له دې فعالیت څخه خوند اخلي، دوه یا درې ځله یې ترسره کړئ، هر ځل یو څه توپیر په کې راولئ. دلته یو بل مثال دی:

څاروي له زمري څخه ووېرېدل او وتښتېدل. بیا زمری ډار شو کله چې یې فکر وکړ چې په اوبو کې یې بل زمری لیدلی دی. پړپړکي وویل زمری په اوبو کې نه و. دې له زمري سره مرسته وکړه چې ویره یې ختمه شي.

د مختلفو ګروپونو کیسې جوړول به زده کونکو سره مرسته وکړي چې پوه شي چې څنګه د یوې کیسې خپله نسخه جوړه کړي او همدارنګه به د زده کونکو لپاره مختلف کیسې رامینځته کړي او په دې ډول به د لوستلو او لیکلو تمرین وکړي.

د فعالیت ارزونه: ګروپ کیسه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوملو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د ګروپ کیسه کې مرسته وکړي یا ولوستی شي.

کچه ۲: زده کوونکی د ګروپ کیسه کې برخه اخلي او په مرسته یې لوستلی شي.

کچه ۳: زده کونکي د ګروپ کیسه کې برخه اخلي او کولی شي پرته له مرستې یې ولولي.

کچه ۴: زده کوونکی په د ګروپ په کیسه کې برخه اخلي او پرته له مرستې یې په اسانۍ لوستی شي.

د الفبا یا ابڅې مطالعه

د الفبا زده کولو لپاره، زده کونکي په زړه پورې تکرار او د تورو یا حروفونو لیدلو، ویلو او لیکلو تمرین ته اړتیا لري.

۱. په ټولګي کې د بشپړې الفبا ځړول ترڅو زده کونکي هره ورځ د تورو یا حروفو په لیدلو ورسره اشنا شي.

۲. له زده کوونکو وغواړئ چې حروف په ترتیب سره ووایي (الف، ب، پ...). ور ته وښایاست چې دا څنګه ترسره کړئ، بیا دوی ته بلنه ورکړئ چې ستاسو سره په ترتیب توري یا حروف ووایي، بیا ورته ووایاست چې دوی یې پخپله تمرین کړئ. دا به په ځانګړي ډول یوه ساتیري وي که تاسو د ویلو لپاره د اساس په توګه سندره یا ترنم وکاروئ – دا به زده کړې ته وده ورکړي.

۳. له زده کونکو کله چې تاسو یو توري ته اشاره کوئ وغواړئ چې تاسو سره توري یا حروف ووایی او بیا ستاسو د مرستې پرته هغه ووایی کله چې تاسو کوم توری ته اشاره کوئ. دا به د زده کونکو سره مرسته وکړي چې د تورو نومونه د تورو د لیکلو طریقې سره بلد شي.

۴. د زده کړې پیاوړتیا لپاره، یو توري ته اشاره وکړئ یا یې ولیکئ او له زده کونکو وپوښتئ چې دا څه شی دی. انتظار وکړئ تر هغه چې ډیری یا ټولو خپل لاسونه پورته کړي. بیا په یو زده کونکي غږ وکړئ چې توری ولولي. نور توري په همدې ډول تکرار کړئ.

۵. د زده کړې پیاوړتیا لپاره، *هغه زمری چې خپله څېره یې په اوبو کې ولیده* په لیکنه کې یو ټکي ته اشاره وکړئ او له زده کونکو پوښتنه وکړئ چې دا څه دي. انتظار وکړئ تر هغه چې ډیری یا ټول خپل لاسونه پورته کړي. بیا یو زده کونکي ته غږ وکړئ چې توری ووایي. دا کار د شپږو یا اوو تورو - یا ډیرو لپاره، که زده کونکي د فعالیت څخه خوند اخلي، وکړئ.

۶. له زده کونکو وغواړئ چې په جوړه کې کار وکړي ترڅو دوی کتابونه وګوري او د یو یا ډیرو تورو مثالونه مومي. له هغوی وغواړئ څه چې یې د ټولګیوالو سره موندلي د یو توري په نښه کولو او د توري نوم په ویلو له نورو سره شریک کړي.

۷. د کار کولو لپاره یو توری غوره کړئ. په تخته ورته په مختلفو بڼو کې، وښایې چې توری څنګه ولیکي، او له زده کونکي وغواړئ چې د دوی د لیکلو سامانونو سره دا توری ولیکي. که امکان ولري، دوی ته د توري یو یا څو ډولونه وښایاست لکه څنګه چې دا په کتاب کې کارول کیږي.

۸. د الفبا د څو نورو حروفو سره پاسنی ۷ ګام تکرار کړئ، هر ځل په ډاګه کړئ، چې زده کونکي یې پخپله ولیکي، او (که ممکنه وي) دوی ته وښیي چې دا توری څنګه په کتاب کې کارول کیږي.

۹. دا ډول فعالیت د څو ورځو لپاره وکړئ تر هغه چې تاسې ډاډه شئ چې زده کونکو هر توری په مختلفو بڼو زده کړی. زده کونکي وهڅوئ چې په کور کې هم د تورو د لیکلو تمرین وکړي. ښایي څو اونۍ یا ډیر وخت ونیسي، ترڅو زده کوونکي وکولی شي په اسانۍ سره ټول توري ولیکي.

دا فعالیتونه هره ورځ تکرار کړئ تر هغه چې زده کونکي وکولی شي په اسانۍ سره تورو یا حروفونو ته له کتلو پرته الفبا ولولي، او کله چې تاسې په ترتیب سره ټکي ورښیوئ دوی یې په اسانۍ وپیژنئ، او کله چې تاسو په په غیر

منظم ډول یعنې منځه تر منځه تورو ته اشاره کوئ، او دوی وکولی شئ د کتاب په محتوا کې توري وپېژني.

د فعالیت ارزونه: د الفبا یا ابځې مطالعه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی د الفبا د حروفو د ویلو یا لیکلو توان نلري.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د الفبا ځینې حروف د نورو په مرسته ووایي او ولیکي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ټول توري په ترتیب سره ووایي.

کچه ۴: زده کوونکی کولی شي پرته له مرستې ټول توري ووایي او ولیکي.

لغتونه

دا فعالیتونه به د زده کونکو سره د دوی د لغتونو یادولو کې مرسته وکړي. هره ورځ یو یا ډیر ځله ترسره کیدی شي.

۱. د کتاب څخه یو ویې یا لغت غوره کړئ او په تخته یا لوی کارت یې ولیکئ. دا زده کونکو سره وواياست او ډاډ ترلاسه کړئ چې دوی پوهیږي چې دا څه معنی لري. له زده کونکو وغواړئ چې د دې لغت په کارولو سره د یوې جملې په اړه فکر وکړي، او په څو زده کونکو غږ وکړئ چې خپلې جملې ووایي. د مثال په ډول، ووایه:

دلته د "اوبو" کلمه ده. ایا تاسو کولی شئ د "اوبو" کلمې په کارولو سره د یوې جملې په اړه فکر وکړئ؟

۲. لوبه وکړئ "دا کوم لغت دی؟" یو شمیر لغتونه په تخته یا لویو کارتونو ولیکئ. دا باید هغه لغتونه وي چې تاسو د زده کونکو سره په بحث کړی وي. له زده کونکو وغواړئ چې په وار یو یو راشي او هغه لغت ته چې دوی په پوهیږي اشاره وکړي. په ټولګي کې نور باید خپل لاسونه پورته کړي که دوی په هغه لغت چې اشاره ورته شوې پوهیږي. هغه زده کوونکی چې لغت یې غوره کړې د ټولګي ملګري ته غږ کوي چې لغت ووایي. بیا یو بل شاګرد مخ په وړاندې ځي او بل لغت ته اشاره کوي. او داسې نور، تر هغه چې زده کوونکي له لوبې خوند اخلي.

۳. له کتاب څخه یو لغت چې یو یا څو مترادفونه ولري غوره کړئ. دا په تخته یا په لوی کارت کې ولیکئ. د زده کونکو لپاره یې وواياست او ډاډ ترلاسه کړئ چې دوی پوهیږي چې دا څه دي. له هغوی څخه وپوښتئ چې ایا دوی داسې لغت پیژني چې مترادف دی، دا هغه لغتونه دي چې نږدې او ورته/مشابه معنی لري. له هغوی څخه وغواړئ چې خپل نظرونه وړاندې کړي. که دوی د مترادفاتو په اړه فکر نه شي کولی، دوی ته یو یا دوه بېلګې ورکړئ. لومړی لغت او مترادفونه په تخته ولیکئ ترڅو زده کونکي یې یوځای وګوري. د بېلګې په ډول، تاسو شاید وواياست:

کله چې زمری په نورو حیواناتو وخندل، هغوی وویریدل شول او وتښتېدل. دلته د "وویریدل" لغت دی (لیکنه). ایا تاسو کولی شئ د نورو لغتونو په اړه فکر وکړئ چې د "وویریدل" په څیر معنی لري؟ (ممکن ځوابونه دا دي: ډارېدلی، په تشویش کې، ویرېدلی، میخ شوی - هغه حالت چې له ډیره ډاره له ځایه نه شي.)

تاسو ممکن په دیوال مترادفات د ورو یا خوشه یې شکل وښایاست او په دوره یې توګه یې بیاکتنه وکړئ. د فعالیت اصلي موخه د مختلفو لغتونو سره د زده کونکي معرفي کول دي. دوی اړتیا نلري چې د ټولو مترادفاتو لوستل زده کړي. دوی ته په دې ډول معرفي کول به د لغتونو زده کول اسانه کړي.

۴. له کتاب څخه یو لغت غوره کړئ چې یو یا څو مترادفونه ولري. دا په تخته یا په لوی کارت کې ولیکئ. دا د زده کونکو سره وواياست او ډاډ ترلاسه کړئ چې دوی پوهیږي چې دا څه دي. له هغوی څخه وپوښتئ چې ایا دوی د دې کوم متضاد لغتونه پیژني، دا هغه لغتونه دي چې مخالفه معنی لري. له هغوی څخه وغواړئ چې خپل نظرونه وړاندې کړي. که دوی د متضادو لغتونو په اړه فکر نه شي کولی، دوی ته یو یا دوه بېلګې وړاندې کړئ. لومړی لغت او متضاد په تخته ولیکئ تر څو زده کوونکي یې په ګډه وګوري. د مثال په توګه، تاسو شاید وواياست:

په یو وخت کې زمری په نورو حیواناتو ډیر په لوړ غږ وهلې کوې ځکه چې دوی هغه نه پېژني. دلته د "لوړ غږ وهلې" کلمه ده (لیکنه). ایا تاسو کولی شئ د هغو کلمو په اړه فکر وکړئ چې د "لوړ غږ وهلې" مخالف معنی لري؟ (ممکنه ځوابونه دي: نرم، غلی، چوپ، سوله ایز...).

۵. لوبه وکړئ "زه د لغت په اړه فکر کوم." زده کوونکو ته څه نقل ورکړئ چې تاسو یې فکر کوئ او دوی ته بلنه ورکړئ چې اټکل وکړي چې کوم لغت دی. بیا زده

کونکو ته په وار اجازه ورکړئ چې د نورو لغتونو د اټکل کولو لپاره د کلمو په اړه فکر وکړي. د مثال په ډول:

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دې مخلوق زمرې ته وویل چې مه احمق کېږه مه په اوبو کې هیڅوک نشته. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (تیتلی)

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دا هغه څه دي چې زمری په اوبو کې لیدلي او هغه څه چې تاسو یې په هنداره کې ګورئ. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (څیره)

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دا د خپهشوی لپاره مترادف دی. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (غوسه)

زه د یوې کلمې په اړه فکر کوم. دا د بومینګ لپاره یو متل دی. ایا تاسو زما خبرې اټکل کولی شئ؟ (خاموش)

۲. د "د ورځې لغت" لپاره په تخته یا دیوال کې ځای جوړ کړئ. په وخت سره، په تخته یا لوی کارت کې په زړه پورې کلمه ولیکئ او د ورځې کلمه یې جوړه کړئ. کلمه کیدای شي د هغه کتاب څخه راشي چې تاسو یې د ټولګي سره لوستل کوئ یا کیدای شي هر هغه کلمه وي چې تاسو یې غوره کوئ. زده کونکو ته د کلمې معنی تشریح کړئ او په یو یا ډیرو جملو کې یې وکاروئ ترڅو دوی یې په معنی شرایطو کې واوري. دوی اړتیا نلري چې د دې کلمو لوستل یا لیکل زده کړي. دا یوازې یو فعالیت دی چې د زده کونکو د اوریدلو لغتونو ته وده ورکوي او وروسته به د کلمو زده کول اسانه کړي.

د فعالیت ارزونه: لغتونه

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه وپیژني چې تدریس شوي او نشي کولی په جملو یا فریزونو کې یې وکاروي.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او ځینې یې په جملو او فریزونو کې کارولی شي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډیر لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په ډیرو جملو او فرزونو کې یې وکاروي.

کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره کولی شي هغه لغتونه وپیژني چې تدریس کیږي او کولی شي په اسانۍ سره یې په جملو یا فرزونو کې وکاروي.

د ژبې نمونې

دا د زده کونکو لپاره ګټوره ده چې پوه شي چې ډیری نمونې په ژبه کې د لیدلو وړ دي. هرڅومره چې دوی ورسره آشنا وي، همهغومره د ژبې د زده کړې وړتیا یې ډیریږي. دا فعالیتونه د نوو لوستونکو او لیکوالانو سره مرسته کوي چې د ځانګړو ژبو نمونو سره آشنا شي.

۱. بیانونه، پوښتنې او استفهام

الف. د بیانونو او پوښتنو مثالونه په تخته کې ولیکئ. د مثال په توګه، دلته ځینې د هغه *زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده* راخیستل شوي دي:

دوی ټولو په تینبته پیل وکړ.
"چرا شما از من می گریزید؟"
هغه د ځنبلو څخه ډیر وډار.
آیا هغه یو مسخره زمری نه وو؟

زده کونکو ته تشریح کړئ چې ځینې بیانات "د ویلو جملې" (معلومات ورکول) دي او ځینې یې "پوښتنې" دي (جملې چې هغه څه ګرګندوي چې ویناوال یې غواړي پوه شي). تشریح کړئ چې د پای ټکي ځنګه توپیر لري، او د تعجب نښو په ښودل کول او د پوښتنې نښه).

ب. له زده کونکو څخه وغواړئ چې په جوړه کې کار وکړي ترڅو کتاب وګوري او د منظمو جملو او پوښتنې مثالونه ومومي. دوی د جملو لوستلو ته اړتیا نلري ، یوازې د پای ټکي له امله توپیرونه په پام کې ونیسئ.

ج. که تاسو فعالیت د بیانونو/ویناوی او پوښتنو سره ترسره کړی وي (د بزګر د ښځې لپاره د ښوونکي لارښود وګورئ)، له زده کونکو وغواړئ چې یو ځل بیا کتاب ته لاړ شي او د پوښتنو یا استهفامیومثالونه وموموئ.

د. د پای ټکي نښانو پرته په تخته ځینې بیانات، پوښتنې او استهفامیې ولیکئ. په زده کونکو غږ وکړئ چې تختې ته راشي او د جملو په پای کې سمه نښه ولیکئ.

۲. خبرې اترې

الف. تشریح کړئ چې کله کرکټرونه په کیسه کې یو له بل سره خبرې کوي، د خبرو تبادلې ته ډیالوګ ویل کیږي او د دې ډول خبرو ښودلو لپاره ځانګړې نښې کارول کیږي. نښې هم کله چې یو کرکټر د ځان سره څه وایي د ښودلو لپاره کارول کیږي. دا مثالونه په تخته ولیکئ ترڅو روښانه شي:

څارویو وویل، "دا ته څه کوې چې ډنډ ته ګورې، غریږې او وبه نه ځنبې؟"

هغه له ځان سره وبورنیده او ویې ویل، "اوه ربه!"

په ګوته کړئ چې په هره جمله کې د اقتباس نښې څنګه کارول کیږي ترڅو هغه لغتونه تنظیم کړي چې ویل کیږي یا فکر کیږي.

ب. له دوو زده کوونکو وغواړئ چې یو ډوله بحث یا خبرې اترې وکړي په کوم کې چې لومړی یوه پوښتنه کوي او دویم یې ځوابوي. په تخته هغه څه چې دوی وایي ولیکئ چې د خبرو اترو د لیکلو څرنګوالی روښانه کړي. د مثال په توګه:

علي وویل: "حامده، څنګه یې؟"

حامد وویل: "زه ښه یم، علي. مننه چې پوښتنه مو وکړه."

ج. له زده کونکو وغواړئ چې د پوښتنو او ځوابونو ورته لړۍ تکرار کړي، په وار وار سره پوښتنې وکړي او ځوابونه ورکړي. کله چې تاسو په تخته کې د دوی خبرې اترې لیکئ، د دوی پام د اقتباس نښانو، د پوښتنې نښانو او کامې ته واړوئ، ترڅو دوی د جملو د دې ډولونو سره اشنا شي.

د. د دې ویناوو څخه ځینې په تخته پرته له کوم ټکي ځای پر ځای کړئ. په زده کونکو غږ وکړئ چې تختې ته راشي او په مناسبو ځایونو کې ټکي ولیکئ. د مثال په توګه:

څارویو وویل دا ته څه کوې چې ډنډ ته ګورې
غریږې او اوبه نه څښې
هغه له ځان سره وبورنیده او ویې ویل اوه ربه

> **د فعالیت ارزونه: د ژبې نمونې**
>
> *کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.*
>
> کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه نمونې وپیژني یا وکاروي چې تدریس شوي.
>
> کچه ۲: زده کوونکی کولی شي هغه نمونې وپیژني او وکاروي چې د ښوونکي په مرسته تدریس شوي.
>
> کچه ۳: زده کوونکی کولی شي هغه نمونې وپیژني او وکاروي چې ډیری وخت مستقلاً توګه تدریس شوي.
>
> کچه ۴: زده کوونکې کولی شي هغه نمونې وپیژني او وکاروي چې مستقلاً او په اسانۍ سره تدریس شوي.

املا

د املا د مهارتونو د لوړولو لپاره، د کتاب څخه څو لغتونه غوره کړئ چې زده کونکي د درسونو په جریان کې په کار کوي، لکه: *زمری، ډنډ، اوبه* او *موسکی*.

۱. له زده کونکو وغواړئ چې په انفرادي ډول د کلمو/ لغتونو املا تمرین کړي، د مطالعې میتود په کارولو سره چې د *بزګر نبځي*/میرمنې لپاره د ښوونکي په لارښود کې تشریح شوي. (یو لغت ته وګورئ، سترګې پټې کړئ او کلمه په لوړ غږ ووایئ کله چې د کلمې یا لغت د لیدلو هڅه وکړئ، کلمه بیا وګورئ، کلمه پټه کړئ او ویې لیکئ، د اصلي سره یې پرتله کړئ، تر هغې یې تکرار کړئ چې تاسو کلمه په سمه توګه په یوه کرښه کې پرته له دې چې لغت ته وګورئ، درې ځله صحیح ولیکئ.)

۲. وروسته له دې چې زده کونکو څو لغتونه زده کړې، له دوی امتحان واخلئ چې پوه شئ، هغه څه تر سره کولی شي چې پاس یې زده کړي دي. ډاډ ترلاسه کړئ چې لغتونه په خونه کې نه دي ځړول شوي یا که وي پوښ یا پټ یې کړئ. لغتونه ووایې په یو وخت یو لغت ووایې او له زده کوونکو وغواړئ چې هغه ولیکي. بیا په تخته باندې لغت ولیکئ او د دوی املا چیک کړئ.

۳. اوله او دوهمه مرحلې د نورو کلمو سره تکرار کړئ. ډیری زده کونکي به وکولی شي په یو وخت کې درې یا څلور کلمې زده کړي (د څو ورځو په جریان کې) خو د نورو په زده کولو کې به ستونزه ولري.

۴. په هرو څو اونیو کې، له زده کونکو د ټولو هغو کلمو د انتخاب پر بنسټ یوه "ازموینه" واخلئ چې دوی یې تمرین کوي. (دوهمه مرحله وګورئ.)

> **د فعالیت ارزونه: املا**
>
> *کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.*
>
> کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی هغه لغتونه ولیکلی شي (املا) چې تدریس شوي.
>
> کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د ښوونکي په مرسته ځینې لغتونه ولیکي (املا کړي).
>
> کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډیری لغتونه ولیکي چې ډیری وخت تدریس شوي.
>
> کچه ۴: زده کوونکې کولی شي هغه لغتونه په اسانۍ زده کړي چې مستقلاً تدریس شوي.

د خبرو برخې

اکثرا د زده کونکو لپاره د وینا برخې زده کول ستونزمن وي ځکه چې مفهوم خلاص دی. همدارنګه، ځینې لغتونه د وینا د مختلفو برخو په توګه کارول کیدی شي. د مثال په توګه، د "خیاط" کلمه معمولا یو اسم دی خو د فعل په توګه هم کارول کیدی شي (لکه احمد د خپلې کورنۍ د خوراک ځښاک برابرولو لپاره "خیاطي" کوي) هم جوړ کړي. د دې له امله، زده کونکي کولی شي په اسانۍ سره د وینا د برخو په اړه مغشوش شي. دوی د وینا په مختلفو برخو د پوهیدو لپاره ډیرو مثالونو ته اړتیا لري، او دا زده کړه به هغه وخت اسانه وي چې دوی په روان لیکل وکړي شي. اسمونه او فعلونه د کوچنیوماشومانو د تمرکز لپاره غوره برخې دي، او د د "بزګر نسځه" لپاره د ښوونکي لارښود کې د معرفي کولو لپاره وړاندیز شوي فعالیتونه دی. دلته د دې زده کړې د پیاوړتیا لپاره فعالیتونه دي:

۱. په تخته د "زمری"، "اوبو"، او "تیتلی (بورا)" لغتونه ولیکئ. ووایې:

ایا ستاسو په یاد دي چې د ژبې کارولو سربیره، موږ کولی شو د ژبې په اړه خبرې وکړو او پوه شو چې کلمې څرنګه په مختلفو لارو کارول کیږي؟ ځینې کلمې د شیانو د نومولو لپاره کارول کیږي. دا څه نومیږي؟ (اسمونه). زموږ د کیسې درې مثالونه "زمری"، "اوبو" او "تیتلی (بورا)" دي. دا کلمې ټول اسمونه دي. دوی درې مختلف شیان نوموي.

۲. له زده کوونکو د نورو اسمونو پوښتنه وکړئ چې په کتاب کې کارول شوي دي. ووایې:

تاسو به په یاد ولرئ چې اسمونه معمولا د خلکو او ځایونو او شیانو نومونه دي. کوم نور اسمونه دي چې زموږ په کیسه کې کارول کیږي؟

متوقع ځوابونه دا دي: *ځنګله، وینښتان، مخ، هنداره، ځناورو، ملګري.*

۳. له زده کونکو وغواړئ چې د هغه شیانو نوم واخلي چې دوی یې په خونه کې لیدلی شي (*فرش، دروازه، تخته، کتابونه، تباشیر او نور*)، او ورته ووایاست چې دا کلمې هم اسمونه دي.

۴. اوس دا ټکي په تخته ولیکئ: "نارې وهلې"، "منډې"، "ځښ". ووایې:

تاسو به په یاد ولرئ چې ځینې کلمې د عملونو استازیتوب لپاره کارول کیږي. دې ته څه ویل کیږي؟ (فعلونه) زموږ د کیسې درې مثالونه "نارې وهلې"، "منډې" او "ځښ" دي. دا ټول فعلونه دي. زمری په نورو حیواناتو غږ وکړي. دوی منډې. زمری اوبو ځښې.

۵. له زده کونکو د نورو فعلونو په اړه پوښتنه وکړئ کوم چې په کتاب کې کارول شوي. ووایې:

فعلونه د عملونو د استازیتوب لپاره کارول کیږي. کوم نور فعلونه دي چې زموږ په کیسه کې کارول کیږي؟ (متوقع ځوابونه دا دي: *ته نظر، پیدا، شو، ورتهېب کړ، ولیده.*)

۶. د دې زده کړې د پیاوړتیا لپاره، په دوره یې توګه ځانګړي اسمونو او فعلونو ته پاملرنه وکړئ چې زده کونکي ورو ورو په مفهوم پوه شي. د مثال په توګه، کله چې تاسو ورته ووایې چې دوی ته ووایاست چې خپل لاسونه ومینځئ، په ګوته کړئ چې "مینځل" یو فعل دی او "لاس" یو اسم دی.

د فعالیت ارزونه: د خبرو برخې

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلومولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د وینا برخې مشخص اویا وپیژني.

کچه ۲: زده کوونکی کولی شي ځینې هغه تدریس شوې کلمې د استعمال له مخې وپیژني چې څنګه د وینا د برخو په توګه کارول کیدی شي.

کچه ۳: زده کوونکی کولی شي ډیری هغه تدریس شوې کلمې د استعمال له مخې وپیژني چې څنګه د وینا د برخو په توګه کارول کیدی شي.

کچه ۴: زده کوونکی په اسانۍ سره کولی شي هغه تدریس شوې کلمې د استعمال له مخې وپیژني چې څنګه د وینا د برخو په توګه کارول کیدی شي.

کښنه(رسم) او نکل کول

زده کونکي کولی شي د کیسې څخه د صحنو په رسم کولو او ستاسو او نورو سره د دوی په اړه د خبرو کولو له لارې "هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده" په

اړه خپله پوهه ښه کړي. هر زده کوونکی به مختلفې هنري ورتیاوې ولري، خو دا تمرین به ټول زده کونکې وهڅوي، پرته له هنري ورتیاوو په پام کې نیولو سره، د کیسې په بیاکتنه کې په تفریح او انفرادي ډول کې ښکیل شي. د دې کړنې اندازه کولو ته ضرورت نشته. د داسې کولو لپاره ځینې ګټور ګامونه لاندې بیان شوي.

۱. زده کوونکي په دوه کسیزه ډلو ووېشئ. (که د ټولګي د شاګردانو شمېر طاق وي، نو یوه درې کسیزه ډله پکې جوړه کړئ.)

۲. کتاب داسې پورته ونیسئ چې زده کوونکي یې پوښ ولیدلای شي او ووایاست:

" هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده" د قصې په اړه فکر وکړئ. له قصې څخه یوه صحنه د رسمولو لپاره غوره کړئ. کومه صحنه به تاسې رسم کړئ؟ په هغې صحنه کې فکر وکړئ، او داسې یې ځانته مجسمه کړئ چې یوه شئ څه شی مو باید په انځور کې شامل وي. یقیني کړئ چې انځور مو تفصیلي دی، او ډېر څه بیانوي.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپلو سیالو (نورو زده کوونکیو) ته د هغې صحنې په اړه چې رسمول یې غواړي، او هغه څیزونه چې په انځور کې یې شاملول غواړي، معلومات ورکړي. د رسمونو په اړه خبرې اترې به هغوی تشویق کړي چې د خپلو رسمونو سمه پلانجوړونه وکړي، او د هغه څه په اړه ښه فکر وکړي، چې په انځور کې یې شاملول غواړي.

۴. زده کوونکیو ته پاڼې او د رسم وسایل، لکه پنسل، یا رنګي ور ووېشئ، او زده کوونکیو ته ووایاست چې رسمول پیل کړي. تاسې کولای شئ د هغوی په منځ کې وګرځئ راوګرځئ او له هغو څخه د هغوی د رسمونو او د هغو د انتخاب د لاملونو په اړه پوښتنې وکړئ. تاسې باید هلکان دې ته وهڅوئ چې یو بل ته د کیسې او خپلو رسمونو په اړه وغږېږي.

۵. کله چې زده کوونکي خپل رسمونه خلاص کړي، لاندې یوه یا زیاتې کړنې ترسره کړئ:

• ټول رسمونه د ټولګي پر دېوال سرېښ کړئ. درې یا څلور زده کوونکي په وار وار ولاړ کړئ چې خپلو رسمونو ته په اشاره یې ټولګیوالو ته تشریح کړي چې رسم یې څه شی ښکاره کوي. راتلونکي څو ورځې، هره ورځ درې یا څلور نور هلکان د همدې کار لپاره راولاړوئ، تر هغو چې ټول هلکان د خپلو رسمونو په اړه ټولګیوالو ته وغږېږي.

• ټول رسمونه راټول کړئ. یوځو یې انتخاب کړئ، چې د کیسې مهمې صحنې بیانوي؛ یو یا دوه د کیسې له پیل څخه، یو یا دوه، د کیسې له مینځه، او یو یا دوه د کیسې له پایه. دغه ټاکلي رسمونه په بې ترتیبه توګه پر دېوال سرېښ کړئ، او له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې صحیح ترتیب یې معلوم کړي. د زده کوونکیو په خوښه او فرمایش رسمونو ته حرکت ورکړئ، ترهغو چې ټول راضي او قانع شي چې انځورونه په سم ترتیب اېښودل شوي دي.

په راتلونکیو څو ورځو کې د رسمونو له اصلي مجموعې څخه د رسمونو یوه بله مجموعه انتخاب کړئ، او بیاهم له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې سم ترتیب یې معلوم او تعیین کړي.

• ټول رسمونه رایوځای کړئ. د کیسې د ترتیب مطابق یې ترتیب کړئ او سره ویې تړئ، چې صنفي کتاب ورڅخه جوړ شي. که انځورونه زیات وي نو کولای شئ تر یوه زیات بنډلونه یا کتابونه جوړ کړئ. کتاب په ټولګي کې وساتئ او له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د همدې کتاب په مرسته، په رسمونو کې د بیان شویو صحنو په اړه د خبرو له لارې په ورو ګروپونو کې او یا د ټول صنف په وړاندې کیسه له سره تکرار کړي.

د فعالیت ارزونه: رسم کول او بیا ویل
کچه/سویه ۱-۴: که تاسو غواړئ په غیر رسمي ډول د خپلو زده کونکو پرمختګ ارزونه وکړئ، نو دا درجې وکاروئ ترڅو د دې لارښود په پای کې د زده کونکو او د ټولګي د پرمختګ چارټونو کې په دې فعالیت کې د خپلو زده کونکو د بریا کچه معلومه کړئ.
کچه ۱: زده کوونکی نشي کولی د کیسې پېښې رسم کړي یا کیسه په سم ترتیب تکرار کړي.
کچه ۲: زده کوونکی کولی شي د کیسې ځینې پېښې رسم کړي او د کیسې ځینې برخې بیا تکرار کړي.
کچه ۳: زده کوونکی کولی شي د کیسې ځینې پېښې رسم کړي او کولی شي د کیسې ډېرې برخې په سم ترتیب تکرار کړي.
کچه ۴: زده کوونکی کولی شي د کیسې ځینې پېښې رسم کړي او د کیسې ټولې مهمې پېښې په سم ترتیب تکرار کړي.

د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر

د کیسې "اجرا" پدې کې شامله ده چې زده کونکي په شفاهي ډول په خپلو الفاظو کې کیسه تکرار کړي، پرته له دې چې کتاب ته وګوري، په بل عبارت، د "کیسه ویونکي" په توګه. دلته موخه دا ده چې تاسو څنګه

کولی شئ له زده کونکو سره مرسته وکړئ چې د کیسې بیا ویل زده کړي.

۱. د کیسې لومړۍ او وروستۍ جمله ولیکئ. دا جملې پر تخته ولیکئ، او یا یې پر یوه پاڼه ولیکئ او پر دېوال یې سریښ کړئ، چې زده کوونکي یې ووینې:

وو نه وو، یو زمری وو، چې باتور زمری نومیده...

لدې وروسته ټولو په سوله او خوښۍ کې ژوند کاوه.

۲. زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې غواړئ هغوی دې کیسه په خپلو الفاظو سرترپایه ولولي، خو هغوی باید هغه لومړۍ او دوهمه جمله ونه لیکي چې تاسې لیکلي.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې په فردي توګه، یا له ملګري یا ډلې سره په ګډه، د کیسې پېښې له سره په زړه کړي، او یو له بل سره په خپلو الفاظو د کیسې په راجوړولو کې مرسته وکړي. که اړتیا ولري، نو زده کوونکیو ته اجازه ورکړئ چې بیرته کیسې ته مراجعه وکړي، یا زده کوونکیو ته مشوره ورکړئ چې یو لړ داسې انځورونه جوړ کړي چې د کیسې د اصلي صحنو په وریادولو کې ورسره مرسته وکړي.

۴. د کیسې د مشق او تمرین لپاره زده کوونکي په وړو ګروپونو ووېشئ. کله چې په ګروپونو کې سره کښېني، نو باید په نوبت سره کیسه په خپلو لفظونو کې بیان کړي، او نور غړي ورته غوږ ونیسي. (د ګروپي کار له لارې به څو کسه زده کوونکي په یوه وخت کې د ټولګي په کار کې برخه اخلي). په وړو ګروپونو کې غوږ اېښودونکي باید په توجه غوږ ونیسي، او که د کیسه کوونکي څه له یاده وځي، نو ور په یاد یې کړي. هر هلک باید له ټولګي د باندې، د کیسې تر تمرین وړاندې په صنف کې دوه یا درې ځله د هغې تمرین وکړي. دغه تمرین ښایي دوه یا درې اونۍ وخت ونیسي.

۵. کله چې زده کوونکي داسې احساس کړي چې نور چمتو دي، نو له هغوی څخه یو څو خپل خوښې (رضاکار) را وبولئ چې د ښوونځي یوه بل ټولګي ته کیسه وکړي. (د بل صنف په وړاندې د کیسې په ځانګړې ادا لوستل به یو ښه ساتېرې او د شاباسۍ وړ وي!). اړینه نه ده چې هر هلک دې کیسه ولولي. ځینې هلکان ښایي شرمناک وي، چې په هغه صورت کې باید د ټولګي په مخ کې کیسه کولو ته اړ نه ایستل شي.

د فعالیت ارزونه: د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر

کچه/سویه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کوونکي او د ټولګي د فعالیت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعالیت معلوموولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی نه شي کولای چې ان د ښوونکي په مرسته قصه ووایي.

کچه ۲: زده کوونکی کولای شي چې د قصې اساسي ټکي بیان کړي خو بې نظمه او بې جوړښته وي، او کله کله یې ژبه هم بندیږي. معلومیږي چې هغه یې میخانیکي زده کړي وي.

کچه ۳: زده کوونکی قصه بیانولای شي، د قصې ټول عناصر په وضاحت ویلای شي. قصه ویل یې مناسب دي او لغاتونه یې تخلیقي دي.

کچه ۴: زده کوونکی په خورا ښه ژبه قصه بیانولای شي. خبرې کوونکی کیدای شي په طنزیه، احساساتي، تخیلي اویا خوښۍ باندې قصه بیا ووایي.

د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول

زده کوونکي کولای شي د خپل ټولګي، یا د کوم بل ټولګي په مخ کې د کیسې د نارسمي تمثیل له لارې د کیسې په اړه خپله پوهه غښتلې کړي، او کیسه په خپل تعبیر خلکو ته وړاندې کړي.

زده کوونکي د تمثیل لپاره ځانګړیو جامو یا وسایلو ته اړتیا نه لري. هغوی دې یوازې د کیسې د څېرو وېناوې ووایي، او د صحنو د تمثیل په ترڅ کې دې له حرکاتو او اشارو کار واخلي، یا کولای شي ځینې ساده وسایل هم وکاروي. تاسې باید د تمثیلي پارچې د ډایرکټر یا لارښود په توګه، هغوی ته لارښوونې او مشورې ورکړئ، خو له یو یا دوه ځله تمرین وروسته به هغوی خپله وغواړي چې کیسه بیا بیا تکرار کړي، او له هرځل تکرار سره به زده کوونکي نور هم تکړه کېږي. لاندې د تمثیلي پارچې په بڼه د کیسې د پیلولو ځینې لارې چارې بیانېږي:

۱. زده کوونکیو ته ووایاست چې دا ځل به هغوی کیسه

د تمثيلي پارچې په ښه وړاندې کوي. هغوی ته يې روښانه کړئ چې ځينې زده کوونکي به تمثيلګران، او ځينې نور به يې ننداره‌چيان وي، او هر وګړی به دواړه کرداره ترسره کړي.

۲. وروسته، په يوه ستنه کې د کيسې ټولې څېرې پر يوه تخته يا په يوه لويه پاڼې په يوه لست کې وليکئ، داسې چې ټول يې وليدلای شي:

زمری، پرپرکی، پړانګ، مرغۍ، فيل، اوښ
(او نور حيوانات چې تاسو او زده کونکي يې غوره کوئ)

په يوې يوې څېرې تېر شئ، او د هغې د کردار د تمثيل لپاره د هلکانو له منځه خپل خوښي (رضاکار) ممثل راوبولئ. داسې ووایاست "زموږ په تمثيلي پارچه کې د زمری د رول تمثيلولو لپاره څوک حاضر دی؟" يو خپل خوښی انتخاب کړئ، او نوم يې د څېرې له نوم سره جوخت وليکئ. دې کار ته تر هغو دوام ورکړئ چې د هرې برخې د تمثيل لپاره زده کوونکی پيدا کړئ. ممثلينو ته ووایاست چې هر ممثل به خپله برخه په خپله راجوړوي. د دې معنا دا ده چې هغوی دې د کتاب خبرې اترې نه کاروي، بلکې خپل الفاظ دې ورته جوړ کړي.

۳. هغوی ته ووایاست چې تاسې به دغه تمثيل څو ځله په صنف کې تکرار کړئ، او هر هلک به د تمثيل فرصت ترلاسه کړي. هغوی ته ووایاست، هر هغه زده کوونکی چې په تمثيل کې برخه نه اخلي، د اورېدونکي په حيث همأغه اندازه مهم کردار ترسره کوي. څرګنده يې کړئ چې تاسې به د تمثيلي پارچې د ډايرکټر يا لارښود دنده ترسره کوئ او هغوی ته به د تمثيل د ښه او غوره پرمختګ لپاره مشورې او لارښوونې کوئ، خو هغوی بايد کيسه په خپل تعبير تمثيل کړي. يعني هغوی بايد د هرې صحنې په تمثيل کې خپل ځانې الفاظ، اشارې، او حرکتونه وکاروي.

۴. د کيسې د بېلابېلو صحنو د تمثيل لپاره د خونې په منځ کې ساحه تعيين کړئ (ځنګل، د اوبو ډنډ) او بيا له اورېدونکيو غوښتنه وکړئ چې د تمثيل ځای ته مخامخ کښېني. هغوی د صحنې له اړتيا سره سم کښېنوئ. هغه زده کوونکي چې په صحنه کې نه دي، د صحنې يوه لوري ته يې ودروئ، تر هغو چې وار يې را ورسېږي. ممثلان صحنې ته راوبولئ، او هغوی ته مخه ورکړئ چې صحنه په خپله راجوړه کړي. کله چې زده کوونکي نه پوهېږي چې څه ووايي، نو کولای شئ يوه کومکي جمله ورته ووایاست، خو هيله ده چې هغوی به ژر وپوهېږي او سمه دنده به ترسره کړي.

۵. د تمثيلي پارچې په پای کې له ممثلانو غوښتنه وکړئ چې له ټولو ټولګيوالو سره د پارچې د تمثيل په اړه په بحث او تبصرو کې برخه واخلي. هغوی د لاندې پوښتنو ځوابونې ته راوبولئ:

ممثلانو کوم رول ډېر ښه تمثيل کړ؟

د ممثلانو راتلونکې ډله د تمثيل د لا ښه کولو لپاره څه کولای شي؟

اورېدونکيو کوم رول ښه ترسره کړ؟

ممثلان د راتلونکي تمثيلي پارچې د لا ښه کولو لپاره څه کولای شي؟

۶. ډېری هلکان د کيسې د تمثيل د وار په ترلاسه کولو ډېر خوشحالېږي، او خوند ورکوي. هرځل چې نوې ډله ممثلان راځي، ويناوې به په مختلف انداز وړاندې کوي، بېلې نښې او بېل ډول حرکات به ترسره کوي ... د هغوی کړنې به له کيسې څخه د هغوی د ځانې تعبير استازيتوب کوي، او څرنګه چې هره کيسه په يوه بېله ښه تعبيرېدای شي، نو د کردار او تمثيل بېلښت او توپير هم بايد وستايل شي، او يادونه يې وشي.

د فعاليت ارزونه: د کيسې ډراماتيک کول

کچه/سويه ۱-۴: د دې لارښود په شا کې چمتو شوي د زده کونکي او د ټولګي د فعاليت چارټونو کې د خپلو زده کونکو فعاليت معلوممولو لپاره دا درجې وکاروئ.

کچه ۱: زده کوونکی بې مفهومه خبرې کوي، د ترسره کولو په وخت کې د بيان نشتوالی، او حتی د ښوونکي په مرسته د کرکټر غږ نه کاروي.

کچه ۲: زده کونکی د اوريدونکي په ډول خبرې کوي خو د کرکټر غږ کارولو کې متناسب دی. بيان يې ميخانيکي دی.

کچه ۳: زده کونکی د کرکټر د غږ په کارولو سره په روښانه توګه خبرې کوي، او اوريدل او پوهيدلی شي. بيان روان او ژوندی دی.

کچه ۴: زده کوونکی په غير معمولي ډول څرګنده او روانې ژبه کاروي او د کرکټر ژوندی تفسير رامينځته کوي.

له کورنۍ سره د کیسې شریکول

کله چې هلکان ټولي "نورې کړنې" بشپړې کړي، او د خپلې زده کړې په اړه ډاډه شي، نو سلا ورکړئ چې خپلې هڅې له کورنیو سره شریکې کړي. لاندې په دې اړه ځینې سپارښتنې وړاندې شوې:

۱. رسامي او کیسه کول: له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپل رسمونه کورته یوسي. هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې د کیسې لنډیز ترتیب کړي، او بیا هغه څه شرح کړي چې په انځور کې رسم شوې دي.

۲. په ځانګړې ادا او وزم کیسه کول: کله چې زده کوونکي ډاډه شول چې کیسه په روانۍ سره نورو ته بیانولای شي، او ډاډه شول چې په ځانګړې ادا او وزم یې هم لوستلای شي، نو غوښتنه ورڅخه وکړئ چې د خپلې کورنۍ غړیو ته یې واوروي.

۳. د کیسې تمثیل: که یوشمېر زده کوونکي یوځای سره اوسېږي، هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې له ښوونځي بهر سره راټول شي، او د خپلو کورنیو په وړاندې تمثیلي ننداره ترسره کړي او یا که ممکنه وي، د کورنیو غړي ښوونځي ته را وبولي، او په ښوونځي کې ورته تمثیلي ننداره وړاندې کړي.

له کورونو د کیسو راټولول

کله چې د "هغه زمري چې ځان یې په اوبو کې ولیده" کیسه د دې لارښود په اساس په ټولګي کې تدریس کوئ، ستاسو زده کونکو ته به فرصتونه وي چې له خپلو کورنیو څخه د ورته فولکلوري کیسې په اړه پوښتنه وکړي چې دوی ورسره اشنا دي.

۱. زده کونکو ته وواياست چې د دوی د کورنۍ غړي ښايي په ډېرو کیسو پوه وي، لکه داسې یوه چې دوی ستاسو سره په ټولګي کې ولوسته. او تاسو به له هغوی وغواړئ چې دوی داسې کیسې د کورنۍ د غړو په ځانګړې توګه د مور او پلار، نیکونو، ترور او تره او نورو مشرانو سره د خبرو کولو له لارې ومومي. چې کیدای شي فولکلوریکي یا د پوهنیزې کیسې یې کله چې کوچنیان وو اوریدلي وي. هغوی ته وواياست چې:

تاسو ټول ښايي ستاسو په کورنۍ یا ستاسو په ګاونډ کې یو څوک پیژنئ چې په افغاني دودیزو کیسو یا ښوونیزو کیسو پوهېږي. راځئ چې ويلټوا و ګورو چې ایا مور کولی شو یو څو داسې خلک پیدا کړو چې ځینې هغه کیسې یې په یاد وي، کله چې دوی کوچنیان وو او زده کړې یې وې، اویا یې د ژوند په بل کوم وخت کې آوریدلې وي.

دلته ستاسې وظیفه ده: د خپلې کورنۍ او ګاونډیانو مو د فولکلوریکي او ښوونیزو کیسې په اړه پوښتنه وکړئ چې دوی ته یادې وي. له هغوی څخه وغواړئ چې تاسو ته د دوی د خوښې کیسه ووایي. څومره ښه چې یې لیکلای شئ ویې لیکئ، یا یې ښه په یاد وساتئ چې بیا یې ووایاست، او هغه پند له ځان سره ټولګي ته راوړئ.

۲. زده کونکو ته یوه یا دوه اونۍ وخت ورکړئ چې په کور کې له خلکو سره خبرې وکړي او د کورنۍ له غړو یې د کومې کیسې په اړه معلومات ترلاسه کړي. کله چې زده کونکي کیسې راوړي، دلته یې د ترسره کولو لپاره ځینې فعالیتونه:

- له زده کوونکو وغواړئ چې کیسې ووايي، په ټولګي کې د انځورونو په اړه خبرې وکړي، او بیا یې کور ته یوسي ترڅو خلکو ته وښيي چې کیسې یې لوستلې دي.
- له زده کوونکو وغواړئ چې کیسې په خپلو الفاظو ولیکي، د کیسې له مخې انځورنه رسم کړي، او ساده کتابونه جوړ کړي چې لویانو ته یې ورکړي چې کیسې یې ترلاسه کړي. (د ساده کتاب د جوړولو په اړه د لارښوونو لپاره راتلونکې پاڼه وګورئ.)
- ځینې لویانو ته بلنه ورکړئ چې ښوونځي ته راشي او خپلې کیسې له ټول ټولګي سره شریکې کړي.

د ساده کتاب جوړولو لاربښوونې

د کاغذ څو ټوټې، ټولې یوځای، په نیمی کې کت کړئ.

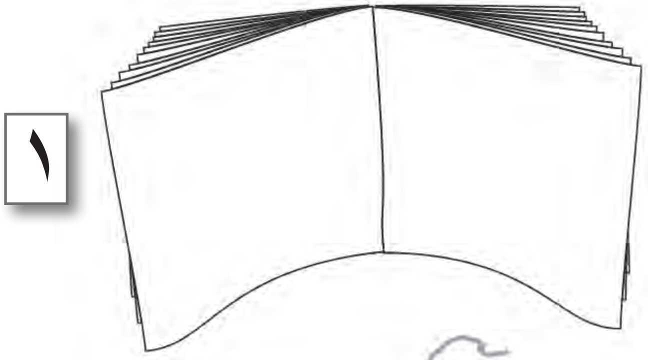

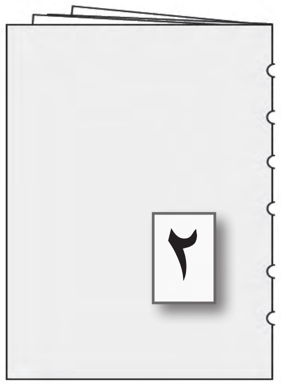

د کاغذ د کت کړیو څوکو په اوږدو کې سوري جوړ کړئ. (دغه سوري باید پر ټولو پاڼو پر یوه ځای وي). د دې کار لپاره له سوري کوونکي، قیچي یا چاقو څخه کار واخلئ، که دا ممکن نه وي نو د یوځای کیدلو لپاره په لاندې ډول عمل وکوئ.

ټولې پاڼې پرانیزئ، او یقیني کړئ چې ټول سوري پر یوه لیکه برابر دي. له شا لوري په سوریو کې تېروبېر تار وپېیئ او ټولې پاڼې سره وګنډئ

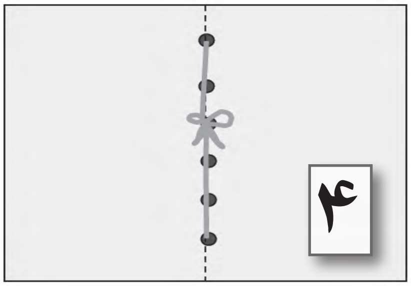

د تار سرونه ښه کش کړئ او کلک یې وتړئ.

د سټپلر په وسیله د یو ځای کولو نمونه

د یوځای کیدلو بدیلې لارې:

سټیپلر: له لومړي پړاو وروسته، پاڼې د کتاب په څیر کات کړئ، کات شوې څنډې دوه درې ځایه سټیپلر کړئ.

سریښ: په کات شوو څنډو سریش ووهئ، پاڼې سره نږدې کړئ. ځان ډاډه کړئ، مخکې له دې چې زده کوونکي په کتابونو کار پیل کړي، سریښ بیخي وچ شوي وي.

ګنډل: د پاڼو د ګنډلو لپاره له یوې قوي ستنې او تار څخه کار واخلئ او کات شوې څنډې وګنډئ. (ستنې په خوندي ځای کې کیږدئ چې څوک په ځان خوږ نه کړي.)

تاسې او ستاسې زده کوونکي کیدای شي د کتاب د یوځای کیدلو لپاره له دې هم ښې لارې پیدا کړئ.

د زده کوونکي د فعالیت ارزونه

هغه زمرې چې ځان یې په اوبو کې ولیده قصې لپاره

د زده کوونکي نوم: ______________________

د تسلط سطح

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړۍ ورځ: وړاندوینې کول				
دوهمه ورځ: یادول او د پایلو جوړول				
درېیمه ورځ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول				
درېیمه ورځ: لغت پانګه او د لغت بېلګې				
درېیمه ورځ: د څپو پېژندنه				
څلورمې ورځ: لغتونه وده				
څلورمې ورځ: د الفبا او لغتونو لوستل				
پنځمه ورځ: لغتونه وده				
پنځمه ورځ: لیکل (ساده جملې)				
د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه				
ترتیب او پرتله				
لیکل (ډله ییزه کیسه)				
د الفبا یا ابخې مطالعه				
لغتونه				
د ژبې نمونې				
املا				
د وینا برخې				
رسم کول او بیا ویل				
د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر				
د کیسې ډراماتیک کول				

کولای شئ دا چارټونه بیا جوړ کړئ او د خپلو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې یې په ټولګي کې درس ورکوئ ډ مسیر د ټاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځې د فعالیت په پای کې د مهارت د سطحې د توضیح لپاره لطفاً د مهارت د فعالیت ارزونه چارټ ته مراجعه وکړئ.

د ټولګي د پرمختګ ارزونه

ښوونکی------------------د ټولګي شمېره/پېژندنه--------------------

نېټه: -----------------------

د هوپو د کتاب عنوان: هغه زمری چې ځان یې په اوبو کې ولیده

دا--------------------د هوپو کتاب ما د زده کوونکو سره استعمال کړی دی.

په ټولګي کې د زده کوونکو شمیر:---------

د تسلط سطح*

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړۍ ورځ: وړاندوینې کول				
دوهمه ورځ: یادول او د پایلو جوړول				
دریمه ورځ: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول				
دریمه ورځ: لغت پانګه او د لغت بېلګې				
دریمه ورځ: د څپو پېژندنه				
څلورمې ورځ: لغتونه وده				
څلورمې ورځ: د الفبا او لغتونو لوستل				
پنځمه ورځ: لغتونه وده				
پنځمه ورځ: لیکل (ساده جملې)				
د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه				
ترتیب او پرتله				
لیکل (ډله ییزه کیسه)				
د الفبا یا ابځې مطالعه				
لغتونه				
د ژبې نمونې				
املا				
د وینا برخې				
رسم کول او بیا ویل				
د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر				
د کیسې ډراماتیک کول				

* هرې سطح ته رسیدونکي ټول زده کوونکي وشمیرۍ

د ښوونکي لارښود کې دا فعالیتونه شامل دي:

- د هوپو د کتابونو د لړۍ پېژندنه
- د دې کیسې موخه
- دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي
- لومړۍ ورځ: د کیسې لومړۍ لوستنه
- دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه
- درېيمه ورځ: د کیسې درېيمه لوستنه
  - د سواد د مهارتونو جوړول: لغتونه او څپې/سيلابونه
- څلورمه او پنځمه ورځ: د سواد مهارتونو نوره وده:
  - د لغتونو او الفبا مطالعه
  - لیکل
- د سواد زده کړې اضافي فعالیتونه
  - د فکر کولو فعالیتونه (ترتیب کول، شمیرل، تطبیق)
  - د الفبا نوره او لغتونو لوستل، لغتونه او لیکل
  - د ژبې نمونې
  - املا
  - د خبرو برخې
  - کښنه(رسم) او نکل کول
  - په څانګړې ادا د کیسې لوستنه
  - د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول
- له کورنۍ سره د کیسې شریکول
- له کورونو د کیسو راټولول

همدا راز په دې لارښود کې:

د یو ساده کتاب د جوړولو لارښوونه
د زده کوونکو د اجرا د ارزونې چارټ
د ټولګي د اجرا د ارزونې چارټ

د **Hoopoe** کتابونو په اړه د نورو معلوماتو لپاره، د ښوونکو لارښودونه، نظریات د ټولګي فعالیتونه، آډیو توکي، وګورئ:
www.hoopoebooks.com

HOOPOE®

HOOPOE BOOKS